

Inspectie voor de Sanctietoepassing
Ministerie van Justitie

PI Alphen aan den Rijn

Inspectierapport

Doorlichting

PI Alphen aan den Rijn

Inspectierapport

Doorlichting

September 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Samenvatting	9
1 Inleiding	15
1.1 Aanleiding en doel	15
1.2 Reikwijdte van de doorlichting	15
1.3 Toetsingskader	15
1.4 Opzet	16
1.5 Objectbeschrijving	17
1.6 Recent onderzoek	18
1.7 Leeswijzer	18
2 Rechtspositie gedetineerden	21
2.1 Rechtmatige insluiting	21
2.2 Huisregels en introductie	22
2.3 Activiteitenprogramma	23
2.4 Accommodatie	25
2.5 Voeding en winkel	26
2.6 Maatschappelijk contact	28
2.7 Toegang tot zorg	31
2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen	32
2.9 Klachtafhandeling	33
2.10 Conclusie	34
3 Omgang met gedetineerden	37
3.1 Screening	37
3.2 Bejegening	39
3.3 Rapportage en documentatie	41
3.4 Conclusie	42
4 Interne veiligheid	45
4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten	45
4.2 Agressiebeheersing	46
4.3 Drugsontmoediging	48
4.4 Conclusie	50

5	Maatschappijbeveiliging	53
5.1	Beveiligingsvoorzieningen en -toezicht	53
5.2	Toekenning verlof	56
5.3	Voorwaardelijke invrijheidstelling	57
5.4	Conclusie	58
6	Maatschappelijke reïntegratie	61
6.1	Vorbereiding nazorg	61
6.2	Reïntegratietrajecten	62
6.3	Conclusie	63
7	Organisatieaspecten	65
7.1	Personeelsmanagement	65
7.2	Communicatie	66
7.3	Integriteit	68
7.4	Conclusie	68
8	Slotbeschouwing	71
	Bijlage 1 Oordeel	73
	Bijlage 2 Aanbevelingen	75
	Bijlage 3 Afkortingen	77
	Bijlage 4 Bronnen	79
	Bijlage 5 Inspectieprogramma	81
	Bijlage 6 Geografische ligging PI	85

Voorwoord

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) heeft in juli 2010 een doorlichting uitgevoerd bij de PI Alphen aan den Rijn.

Het was de tweede keer dat de ISt deze penitentiaire inrichting doorlichtte.

De algemene conclusie van de Inspectie is dat de PI Alphen aan een ruime meerderheid van de getoetste criteria voldoet, en op een overwegend stabiele wijze doende is om beleidswijzigingen te implementeren.

De belangrijkste kanttekening van de ISt is dat de PI Alphen alert moet zijn op een zorgvuldige communicatie over de door te voeren veranderingen.

W.F.G. Meurs
hoofdinspecteur

Samenvatting

De Ist heeft in juli 2010 PI Alphen aan den Rijn doorgelicht op basis van het toetsingskader voor het gevangeniswezen van maart 2010. PI Alphen is eerder doorgelicht in 2005. Een ontvluchting door middel van persoonsverwisseling tijdens het bezoek eind 2009 was mede aanleiding om de PI te inspecteren. De Ist concludeert dat deze ontvluchting een op zichzelf staand feit is dat niet voortkomt uit structureel onachtzaam handelen binnen de PI.

Het doel van de doorlichting is vast te stellen hoe het in PI Alphen is gesteld met de rechtspositie van gedetineerden, de omgang met gedetineerden, de interne veiligheid, de maatschappijbeveiliging, de maatschappelijke reïntegratie en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. De Ist beschouwt daarbij de drie dimensies beleid, uitvoering en borging. Het algemene beeld dat uit de doorlichting naar voren komt is dat PI Alphen aan een ruime meerderheid van de getoetste criteria voldoet en op een overwegend stabiele wijze doende is om de beleidswijzigingen als gevolg van de introductie van het programma Modernisering Gevangeniswezen te implementeren.

Een kanttekening is dat PI Alphen alert moet zijn op een zorgvuldige communicatie over de door te voeren veranderingen.

Rechtspositie gedetineerden

De rechtspositie van gedetineerden is in PI Alphen in het algemeen voldoende gewaarborgd. De meest heikele punten waar de Ist bij de inspectie tegenaan loopt zijn de lange wachttijden voor deelname aan de arbeid, de recente wijzigingen ten aanzien van de voeding en winkel en de faciliteiten bij bezoek. De Ist is van mening dat PI Alphen over deze wijzigingen zorgvuldiger met de gedetineerden had kunnen communiceren. De Ist mist hier initiatief van PI Alphen zélf om voor de opgetreden knelpunten een gepaste oplossing te vinden. Het lijkt er op dat PI Alphen hier vooral leunt op besluitvorming van buitenaf.¹ Dit laatste geldt in feite ook voor het besluit om de faciliteiten bij het bezoek vrijwel volledig te reduceren; ook hier had de PI met meer zorgvuldigheid en meer autonomie kunnen handelen.

Deze kritische noten laten onverlet dat gedetineerden in PI Alphen feitelijk meer geboden wordt dan hun rechtens toekomt en er tussen gedetineerden en medewerkers in het algemeen sprake is van een betrokken (werk)relatie tot elkaar.

Een gedetineerde met veel ervaring achter gesloten deuren laat de Ist weten dat hij PI Alphen 'de beste bajes van Nederland' vindt.

---

¹ In de wederhooorreactie geeft de directie aan dat binnen GW sprake is van landelijke parallele besluitvorming tussen pi s met landelijke evaluaties van het ingevoerde beleid. De PI is derhalve minder in staat om terzake autonoom te handelen.

Ook de commissie van toezicht geeft blijk van een grote mate van betrokkenheid bij het functioneren van de inrichting en een relatief spoedige reactie op klachten die haar worden voorgelegd.

Omgang met gedetineerden

De kwaliteit van de omgang met gedetineerden voldoet grotendeels aan de verwachtingen van de Inspectie. Zo screenen verschillende functionarissen nieuw inkomende gedetineerden en de omgang met gedetineerden is in het algemeen respectvol. Daarnaast draagt het mentorschap bij aan de toegankelijkheid van de piw'er. Ook de uitvoering van de werkzaamheden rondom de rapportage en documentatie is grotendeels op orde. Het beleid en de borging rondom de kwaliteit van de omgang met gedetineerden zou meer aandacht kunnen krijgen. Zo ontbreekt een meer integrale visie op de screening van nieuwe inkomsten en kan de bejegening van gedetineerden meer in relatie worden gebracht met tijdens de detentie te behalen doelen. De borging kan nog verbeterd worden door de uitvoering van de bejegening, de screening en de rapportage en documentatie stelselmatiger te controleren en periodiek te bezien of de ingeslagen weg nog aansluit bij de bejegening en het beoogde resultaat daarvan.

Interne veiligheid

De Ist oordeelt overwegend positief over het aspect interne veiligheid. De PI besteedt veel aandacht aan veiligheidsvraagstukken. Het beleid en de uitvoering worden intern kritisch gevolgd en geëvalueerd. Er zijn duidelijke instructies en er worden veel calamiteitenoefeningen gehouden. Medewerkers en gedetineerden voelen zich veilig in de PI Alphen a/d Rijn. Desalniettemin vindt de Ist het zorgelijk dat de vaardigheid in PPO onvoldoende regelmatig wordt onderhouden en meent zij dat de PI meer doordacht had kunnen optreden bij de aanpassing van voorzieningen in de bezoekszaal.

Maatschappijbeveiliging

De beoordeelde criteria van dit aspect scoren ruim voldoende. Op grond van de geconstateerde procedures, toepassing en evaluaties had eind 2009 de ontvluchting door middel van persoonsverwisseling feitelijk niet kunnen plaatsvinden. Het incident toont echter maar weer eens aan dat penitentiair werk vooral mensenwerk is. Dankzij het incident staat een en ander binnen PI Alphen weer op scherp.

Maatschappelijke reïntegratie

PI Alphen kent een actieve gerichtheid op de maatschappelijke toeleiding van gedetineerden en staat stil bij de verdere ontwikkeling daarvan. Er zou echter meer aandacht kunnen zijn voor een ontwikkeling die is gericht op integratie van TR-trajecten met het onderwijs alsook een bredere inbedding van TR binnen de organisatie.

Organisatieaspecten

PI Alphen hanteert het binnen DJI toegepaste instrumentarium om het organisatiemanagement vorm te geven. De afhankelijkheid van besluitvorming door DJI is daarbij momenteel tamelijk groot. Tegen de achtergrond van die afhankelijkheid van mogelijkheden en middelen voldoet het organisatiemanagement van PI Alphen overwegend tot voldoende.

Beschouwing

Ondanks de doorvoering van een flink aantal wijzigingen in structuur en beleid als gevolg van respectievelijk de introductie van de vestigingsstructuur en de implementatie van de uitgangspunten van Modernisering Gevangeniswezen, slaagt PI Alphen er in om detentie, veiligheid en (zicht op) maatschappelijke integratie op een actieve en verantwoorde wijze aan te bieden.

Een belangrijke factor hierbij is de loyaliteit van alle medewerkers naar de organisatie die ook tot uitdrukking komt in de betrokken houding die zij tot gedetineerden hebben.

De ISt nam waar dat deze (grond)houding voornamelijk is gebaseerd op het nastreven van een open, respectvolle relatie tot elkaar.

Helaas zijn daar kort voor de inspectie wat dissonanten op van invloed doordat aanpassingen (of zo men wil: beperkingen) zijn doorgevoerd op de voor gedetineerden essentiële terreinen van bezoek, voeding en winkel.

De ISt mist in dit proces nu en dan enige nuancering van de zijde van de PI. De tamelijk felle reactie van zowel gedetineerden als medewerkers op de doorgevoerde wijzigingen hebben de directie doen beseffen dat niet alle veranderingen die DJI uit oogpunt van harmonisatie van detentiebeleid doorvoert zondermeer geaccepteerd worden.

De ISt vindt het om die reden van belang dat de directie van PI Alphen in het vervolg meer zorgvuldigheid aan de dag legt bij met name de communicatie over de implementatie van nieuw beleid.

Zo'n aanpak zou ook beter aansluiten bij de gewenste organisatieontwikkeling die zij voorstaat met PI Alphen: van een beheersgerichte organisatie naar (uiteindelijk) een procesgerichte organisatie met veel autonome verantwoordelijkheid voor de daarbij betrokken functionarissen.

Dit impliceert een aanzienlijke cultuuromslag die niet van het ene op het andere moment te realiseren is.

De ISt acht in PI Alphen de basisvoorwaarden aanwezig om deze omslag de komende tijd te kunnen maken. Met het waargenomen initiatief, aandacht voor zorgvuldigheid en vertrouwen in de kwaliteit van de medewerkers en organisatie, zal dat zeker kunnen lukken.

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI het volgende aan:

- Pleeg inspanningen om het arbeidsaanbod te vergroten en de oorzaak van uitval van activiteiten beter te communiceren.
- Communiceer en realiseer substantiële wijzigingen in het voor gedetineerden zo belangrijke segment van voeding en winkel op zorgvuldige wijze en overweeg daarbij het toepassen van een overgangstermijn.
- Heroverweeg de beperking van faciliteiten bij het bezoek en betrek daarbij de mogelijkheid tot een beter toezicht op het bezoek, bijvoorbeeld door de plaatsing van dynamische camera's.
- Bezie in hoeverre de screening op meer geïntegreerde wijze tot stand kan komen.
- Leg voor alle bij de bejegening van gedetineerden betrokken functionarissen vast waarover en wanneer er gerapporteerd moet worden.
- Draag zorg voor zodanige gedragsrapportages dat er altijd een volledig en actueel beeld over de gedetineerde en zijn verblijf beschikbaar is.
- Bewerkstellig een betere geoefendheid van functionarissen door met regelmaat PPO instructie aan te bieden.
- Breng zo spoedig mogelijk de personele sterkte op orde opdat weer volledig invulling wordt gegeven aan activiteiten die gekoppeld zijn aan penitentiaire scherpste en het structurele overleg daarover.
- Overweeg om het interne werkproces mmd, in samenhang met de andere relevante functiegroepen, op hoofdlijnen vast te leggen.

1

Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aanleiding

De Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) houdt toezicht op de sanctietoepassing in Nederland. Zij doet dit onder meer door penitentiaire inrichtingen met een zekere regelmaat op hun functioneren te beoordelen. De PI Alphen aan den Rijn, hierna: PI Alphen, is een normaal beveiligde penitentiaire inrichting met een bestemming als huis van bewaring (hvb) en gevangenis. De ISt heeft PI Alphen eerder doorgelicht in december 2005. Een geslaagde ontvluchting door middel van persoonsverwisseling, eind 2009, was mede de aanleiding om PI Alphen door te lichten (zie par. 5.1).

Doel

Het doel van de doorlichting is te bezien hoe het in PI Alphen is gesteld met de rechtspositie van en de omgang met gedetineerden, de veiligheid, de reïntegratieactiviteiten en de daarmee samenhangende aspecten van organisatie. Aan de hand van haar oordeel doet de ISt verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen.

1.2 Reikwijdte van de doorlichting

De doorlichting omvat PI Alphen die in de huidige organisatiestructuur van het gevangeniswezen een zelfstandige vestiging is.²

1.3 Toetsingskader

Voor de doorlichting van PI Alphen heeft de ISt het standaardtoetsingskader voor het gevangeniswezen gebruikt. Dit toetsingskader is gebaseerd op (inter)nationale wet- en regelgeving.³ Het toetsingskader omvat de aspecten:

- rechtspositie gedetineerden;
- omgang met gedetineerden;
- interne veiligheid;
- maatschappijbeveiliging
- maatschappelijke reïntegratie;

² De afgelopen jaren is het gevangeniswezen gereorganiseerd tot 29 zelfstandige vestigingen die, onderverdeeld in drie regio's, door DJI worden aangestuurd middels drie regiomanagers. De regiomanagers leggen verantwoording af aan de hoofddirecteur DJI.

³ Het betreft internationale verdragen, gedragsregels, wetgeving, maatregelen, ministeriële regelingen, circulaires en aanwijzingen die van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van detentie. Zie voor het volledige toetsingskader de website van de ISt (www.ist.nl).

- organisatie.

Deze aspecten geven, in samenhang, een goed beeld van de stand (en gang) van zaken in een penitentiaire inrichting.

Genoemde aspecten zijn opgedeeld in criteria. De ISt komt aan de hand van die criteria tot een oordeel op de drie dimensies beleid, uitvoering en borging:

- Bij de dimensie beleid beziet de ISt of in de inrichting ten aanzien van een te toetsen criterium (vastgelegd) beleid beschikbaar is dat voldoet aan geldende wet- en regelgeving.
- Bij de dimensie uitvoering stelt de ISt vast in hoeverre de uitvoering voldoet.
- Bij de dimensie borging gaat de ISt na in hoeverre op handelniveau de toepassing van het beleid is zeker gesteld en in hoeverre de p.i. het beleid periodiek evalueert op effectiviteit en zo nodig bijstelt.

De ISt geeft haar oordeel weer in de volgende vier waarderingen:

- *Voldoet niet aan de relevante normen en verwachtingen*
- *Voldoet in beperkte mate aan de relevante normen en verwachtingen*
- *Voldoet overwegend maar niet volledig aan de relevante normen en verwachtingen*
- *Voldoet aan de relevante normen en verwachtingen*

In bijlage 1 staan alle oordelen op de toetsingscriteria bij elkaar.

1.4 Opzet

Methode

Bij een doorlichting verzamelt de ISt feitelijke gegevens door documentonderzoek, observaties in de p.i. en interviews met betrokkenen bij de inrichting. Het standaardtoetsingskader vormt het uitgangspunt van de doorlichting. Dit toetsingskader is uitgewerkt in een aantal gestructureerde vragen- en checklijsten. Op grond van vooraf door de p.i. verstrekte documentatie stelt de ISt eventueel aanvullende informatievragen op. De ISt zet alle verzamelde gegevens af tegen de criteria uit het toetsingskader en komt zo tot een oordeel over het beleid, de uitvoering en de borging (zie 1.3).

De doorlichting van PI Alphen is uitgevoerd door 3 inspecteurs in een periode van 3 dagen. De inspecteurs werden ditmaal vergezeld door een expert organisatiekunde die de ISt adviseert over de doorontwikkeling van de te hanteren toetsingskaders.

Zie bijlage 5 voor het volledige inspectieprogramma van de doorlichting.

Tijdpad

Op 19 mei heeft de ISt de doorlichting aangekondigd. De doorlichting is op 6, 7 en 14 juli uitgevoerd. De vestigingsdirecteur heeft op 25 augustus de conceptversie van het inspectierapport voorgelegd gekregen voor wederhoor op de feitelijke bevindingen. De ISt heeft de wederhoorreactie op 9 september ontvangen.

Op 21 september heeft de hoofdinspecteur het inspectierapport vastgesteld en aangeboden aan de minister van Justitie.

1.5 Objectbeschrijving

PI Alphen stamt uit 1996. Het complex bestaat uit twee aan elkaar gekoppelde kruisvormige bouwdelen. In bouwdeel zuid is het huis van bewaring gesitueerd en in bouwdeel noord de gevangenis. In 2002 is het huis van bewaring uitgebreid met een aparte unit met 36 plaatsen. Het verbindende bouwdeel tussen de twee kruisgebouwen huisvest de detentieondersteunende diensten zoals het bureau selectie- en detentiebegeleiding, de medische dienst, de zorgfunctionarissen.

Er is een apart voorgebouw met kantoorruimten voor onder andere directie. Tussen voorgebouw en het verbindende bouwdeel zijn op de eerste verdieping bezoekvoorzieningen en op de begane grond ruimten voor het bad en de bevolkingsadministratie. De gehele begane grond onder de verblijfsafdelingen is voorzien van arbeids- en magazijnruimten. De begane grond van het verbindende bouwdeel is o.a. voorzien van keuken, kantine en facilitaire dienst.

De volledige capaciteit is ten tijde van de inspectie in gebruik.

Tabel 1 Capaciteit en bestemmingen PI Alphen

Bestemming	Afdeling	Cellen	Plaatsen	Mpc-plaatsen	
				Aantal	Percentage
Huis van bewaring	E, F/G, H+R	180	175	38	22
Gevangenis	A, D	120	163	38	23
EZV	B, C	24	24		
Totaal		324	362	72	23

1.6 Recent onderzoek

Naast genoemde eerdere doorlichting in 2005 betrok de ISt PI Alphen in 2008 bij een themaonderzoek naar de werkwijze van medewerkers maatschappelijke dienstverlening (MMD). In juni 2008 was het medisch zorgaanbod van PI Alphen betrokken bij een landelijk themaonderzoek van de Inspectie voor de Gezondheidszorg naar het aanbod van penitentiaire medische zorg.⁴

1.7 Leeswijzer

De navolgende hoofdstukken behandelen elk een aspect uit het toetsingskader. Elke paragraaf opent met de standaardomschrijving van het toegepaste criterium uit het toetsingskader. Hierop volgen de bevindingen, het oordeel en eventuele aanbevelingen. Elk hoofdstuk besluit met een conclusie. Het laatste hoofdstuk geeft een slotbeschouwing over het geheel van bevindingen.

⁴ Rapportages van deze onderzoeken zijn in te zien via de websites van IGz en ISt.

2

Rechtspositie gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een negental criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de rechtspositie van de gedetineerden in PI Alphen. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie bij de vraag of de rechten van gedetineerden zijn gewaarborgd zoals die in (inter)nationale regelgeving zijn vastgelegd.

2.1 Rechtmatige insluiting

Criterium

Gedetineerden dienen op basis van een rechtmatige titel te worden ingesloten. Het is daarom zaak dat een inrichting alle documenten rondom insluiting en identiteit goed controleert en vastlegt in het gedetineerden-dossier. Daartoe heeft de sectordirecteur gevangeniswezen in oktober 2006 een fletteringsregeling bevolkingsadministratie vastgesteld die bij het insluitingsproces moet worden toegepast.

Bevindingen

PI Alphen past de fletteringsregeling toe zoals deze bedoeld is. Na opname van de biometriegegevens door medewerkers van het BAD verrichten medewerkers van de bevolkingsadministratie een korte intake waarbij identiteitsgegevens worden gecontroleerd. Eventuele preciosa wordt daarbij ingenomen en geseald opgeborgen in een daartoe bestemde kluis.⁵ Een audit uitgevoerd door een deskundige van DJI bevestigt de waargenomen werkwijze. De door de Ist beoordeelde dossiers laten een ordentelijke werkwijze zien met zichtbare onderlinge verificaties tussen medewerkers. Wekelijks controleert een directielid tenminste 5% van de door de bevolkingsadministratie uitgevoerde mutaties.

Oordeel

Het criterium voldoet.

Insluiting

Beleid

Uitvoering

Borging

⁵ BAD was oorspronkelijk de afkorting voor binnenkomst afdeling delinquenten. Preciosa zijn persoonlijke, waardevolle goederen zoals identiteitsdocumenten, contant geld, bankpassen, etc.

2.2 Huisregels en introductie

Criterion

Iedere gedetineerde moet bij binnenkomst in een inrichting zo veel mogelijk in een voor hem begrijpelijke taal op de hoogte worden gesteld van zijn rechten en plichten. Daarbij moet hem duidelijk gemaakt worden hoe hij zich kan beklagen. Om die reden is de directeur van een inrichting (wettelijk) verplicht om huisregels voor de inrichting vast te stellen. De inhoud en structuur van deze huisregels moet aansluiten bij het Model huisregels penitentiaire inrichtingen.⁶ Daarnaast acht de IST het van belang dat de medewerkers van de inrichting met iedere op een afdeling inkomende gedetineerde een intakegesprek houdt met onder andere uitleg over de interne gang van zaken.

Bevindingen

In PI Alphen zijn de gedetineerden vaak op de dag van binnenkomst, maar tenminste uiterlijk de dag erna, voorzien van informatie over de interne gang van zaken; penitentiair inrichtingswerkers (piw'ers) zijn voor deze intake verantwoordelijk. Als iemand het Nederlands niet machtig is dan gebeurt dit in het Engels of maakt men gebruik van een tolk. Huisregels zijn actueel en beschikbaar in het Nederlands en Engels. Op de inkomstenafdeling van het hvb liggen de huisregels permanent op cel, op de andere afdelingen zijn ze beschikbaar via de piw'ers. Gedetineerden zeggen tevreden te zijn over de wijze waarop en mate waarin zij bij binnenkomst geïnformeerd zijn over de interne gang van zaken.

In de bibliotheek liggen de huisregels ter inzage. In het hvb wordt het intakegesprek geregistreerd in het Tulp-systeem, in de gevangenis gebeurt dit niet altijd omdat er meestal al informatie over gedetineerden bekend is omdat het bureau selectie- en detentiebegeleiding (bsd) informatie uit het selectieadvies beschikbaar stelt. De huisregels worden, bij wijzigingen tussentijds, en in een jaarlijkse cyclus, zichtbaar op actualiteit beoordeeld.

Oordeel

Het criterium voldoet.

Introductie

Beleid

Uitvoering

Borging

⁶ De minister van Justitie heeft het Model huisregels penitentiaire inrichtingen vastgesteld bij de invoering van de Pbw in 1998. Het model vormt de standaard voor de per inrichting door de directeur vast te stellen huisregels.

2.3 Activiteitenprogramma

Criterium

Gedetineerden hebben wettelijk recht op een aantal regimesactiviteiten, zoals dagelijks een uur luchten, minimaal tweemaal per week drie kwartier sport, wekelijks bibliotheekbezoek en recreatie (minimaal zes uur per week waarvan tenminste twee blokken van twee uur aaneengesloten).

Gedetineerden in een regime van beperkte gemeenschap (o.a. regulier huis van bewaring) dienen wekelijks minimaal gedurende 43 uur activiteiten te krijgen aangeboden. Veroordeelden tot een gevangenisstraf met een regime van algehele gemeenschap hebben recht op een programma met een wekelijks verblijf van minstens 59 uur buiten de cel en met 45 uur activiteiten. Aan gedetineerden die een cel delen biedt de inrichting zo mogelijk een wisselrooster aan.

Bevindingen

Op de verschillende afdelingen is het dagelijks geboden activiteitenprogramma voor de gedetineerden inzichtelijk.

Enkele respondenten melden dat het wel eens voorkomt dat het luchten -netto- minder dan een uur duurt omdat het bijeen brengen van de groep luchters dan teveel tijd in beslag neemt. In het weekeinde vangt het luchtijdstip voor sommige gedetineerden om 08.00 uur aan. Dit vinden zij te vroeg omdat 'je zo niet kunt uitslapen'. Tenminste twee keer per week is er gelegenheid om onder leiding van een instructeur te sporten.

Gedetineerden in de gevangenis kunnen ook in het weekeinde sporten. De sportfaciliteiten zijn uitgebreid; er zijn afzonderlijke sportzalen voor het hvb en de gevangenis, inclusief goed geoutilleerde fitnessaccommodatie. Er is ook een buitensportveld dat intensief gebruikt wordt.

Dagelijks is er aanbod van recreatie en in de gevangenis staan, met uitzondering van de lunchtijd, vrijwel de gehele dag de celdeuren open. Gedetineerden kunnen dan vrij rondlopen op de afdeling. Het viel de IST op dat de piw'ers zich op de afdelingen actief met de gedetineerden onderhielden en de sfeer ontspannen was.

Gedetineerden kunnen wekelijks een uur naar de bibliotheek. Vanuit de gevangenis kan men soms vaker dan één keer doordat de groep van maximaal twaalf bezoekers niet vol zit. Vanuit het hvb is de animo groter en kunnen gedetineerden maximaal een keer per week. Gedetineerden zijn tevreden over de collectie en de klantgerichtheid van bibliotheekmedewerkers. De bibliotheekactiviteit valt wel eens uit doordat er door onvoorzien omstandigheden onvoldoende begeleidende medewerkers beschikbaar zijn. Compensatie vindt dan wel plaats. Een aantal respondenten is van mening dat er over de (achterliggende) oorzaken van de uitval van activiteiten intern beter gecommuniceerd zou moeten worden waardoor er ook meer

begrip en bereidheid zou zijn om compensatie aan te bieden. PI Alphen beschikt over in totaal tien werkzalen. Zowel in het hvb als de gevangenis zijn twee werkzalen niet in gebruik. De oorzaak ligt in een aantal vacatures. Ook leiden de economische terugval en concurrentie vanuit de sociale werkvoorziening tot een lager aanbod van opdrachten waardoor er minder werk is. PI Alphen hanteert het uitgangspunt dat er voor 60% van de gedetineerden arbeid moet zijn.⁷ Tijdens de inspectie is er een wachtlijst voor deelname aan de arbeid: in het hvb wachten 74 (werkwillende) gedetineerden op een werkplek en in de gevangenis 49. Voor de gevangenis is de wachttijd 6 tot 8 weken, voor het hvb 4 tot 6 weken. Vanuit de gevangenis gaan gedetineerden, ook als er geen werk is, naar de arbeidsactiviteit. Op het weigeren van werk staat een sanctie: €20,- geldboete of drie dagen afzondering op eigen cel. In het huis van bewaring krijgen gedetineerden bij uitval van arbeid een half uur recreatie ter compensatie aangeboden; dit aanbod geldt ook voor werkweigerers omdat zij anders 18 uur aaneengesloten op cel verblijven. Werkmeesters assisteren bij uitval wel op de afdelingen. Piv'ers doen dat andersom, bij de arbeid. Gedetineerden die geplaatst zijn op een meerpersoonscel (MPC) hebben geen mogelijkheid om in een wisselrooster deel te nemen aan activiteiten. PI Alphen registreert de uitval van activiteiten en analyseert de achterliggende problematiek. De laatste tijd ligt een belangrijke oorzaak voor de uitval van activiteiten in het niet kunnen vervullen van vacatureruimte. Tijdens de inspectie zijn er binnen de executieve functies veertien vacatures.

Oordeel

Activiteiten

Beleid

Uitvoering

Borging

Het beleid voldoet omdat zowel gedetineerden als medewerkers op de hoogte zijn van het vigerende activiteitenprogramma. De uitvoering voldoet beperkt. Er is uitval van activiteiten en de interne communicatie daarover kan beter. Bij dit oordeel weegt zwaar dat, voor een deel door een oorzaak van buitenaf: de vacaturestop en de recessie, de arbeid regelmatig uitvalt en de wachttijd tot deelname lang is. De ISt is van mening dat gedetineerden zoveel en zo spoedig mogelijk de gelegenheid moeten hebben om deel te nemen aan de arbeid.

De ISt constateerde bij dit criterium al eerder dat inrichtingen uitgaan van een maximaal deelnamepercentage aan de arbeid van 60 % van de populatie. Dit uitgangspunt is onjuist; dit percentage is van toepassing op de financieringssystematiek van de arbeidsactiviteit. Het uitgangspunt zou moeten zijn dat voor de gehele populatie van een PI voldoende werk beschikbaar is.

⁷ Dit percentage is exclusief 10% besparende arbeid zoals bijvoorbeeld onderhoud door gedetineerden.

De borging voldoet omdat er registratie en analyse van uitval van activiteiten plaats vindt en de uitvoering van het dagprogramma, mede vanwege de introductie van onderdelen van het MGW-beleid, wordt gemonitord.⁸

Aanbevelingen

Pleeg inspanningen om het arbeidsaanbod te vergroten en de oorzaak van uitval van activiteiten beter te communiceren.

2.4 Accommodatie

Criterium

In ministeriële regelgeving staat gedetailleerd omschreven waaraan een cel, qua uitvoering, moet voldoen. Sinds 2004 dient een inrichting, ingegeven door het toenmalige capaciteitstekort, ook de beschikking te hebben over een substantieel aantal meerpersoonscellen.⁹ Meestal zijn dit éénpersoonscellen die zodanig zijn aangepast dat er twee gedetineerden permanent in kunnen verblijven.

Het is van belang dat de inrichting vooral de ruimten waar gedetineerden verblijven goed onderhoudt en aan hen de mogelijkheid biedt hun kleding schoon te houden. Zij krijgen gelegenheid hun beddengoed regelmatig verschonen en minimaal twee keer per week te douchen. Het Model huisregels penitentiaire inrichtingen schrijft een aantal zaken dwingend voor die op hygiëne betrekking hebben.

Bevindingen

PI Alphen is een tamelijk moderne inrichting die op de Inspectie in het algemeen een verzorgde indruk maakt. In 2008 heeft de Commissie van toezicht (cvt) aangegeven met name de bezoekruimten onvoldoende schoon te vinden. Hierop zijn maatregelen getroffen en de cvt is nu tevreden. Ook gedetineerden vinden hun leefomgeving schoon en de faciliteiten, zoals wasmachines en droogtrommels, om hun kleding e.d. schoon te houden zijn voor hen in voldoende mate beschikbaar. Beddengoed en handdoeken kunnen wekelijks worden omgewisseld. Gedetineerden ervaren voldoende mogelijkheden om te douchen.

De cellen hebben standaard afmetingen en met name de cellen die op het zuid-westen zijn gesitueerd zijn 's zomers erg warm en benauwd. Hiervoor

⁸ MGW staat voor: modernisering gevangeniswezen. Een landelijk beleidsprogramma dat leidt tot organisatorische aanpassingen in pi s.

⁹ Het streven was 13 procent meerpersoonscellen van de totale inrichtingscapaciteit. In geval van duo-cellen betekent dat 23 procent plaatsen in een meerpersoonscel.

kunnen gedetineerden een ventilator huren. De luchtplaats biedt mogelijkheden om bij slecht weer te schuilen. Bij de schouw van het complex viel het de Ist wel op dat een ruit van draadglas op een locatie met veel gedetineerdenverkeer was gebroken en er kennelijk geen voorzieningen waren getroffen om de uitname van glasscherven te voorkomen.¹⁰ PI Alphen schakelt derden in voor de controle van waarden die voor het handhaven van hygiëne van belang zijn zoals koeltemperatuur en de hygiëne van de ruimten waar de medische dienst is ondergebracht.

Oordeel

Beleid en borging voldoen. De uitvoering voldoet overwegend omdat naar het oordeel van de Ist het gebroken draadglas beter afgeschermd had moeten zijn.

Accommodatie

Beleid

Uitvoering

Borging

2.5 Voeding en winkel

criterium

De artikelen 42 lid 2, en 44 lid 1 en 3 van de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) bepalen dat de inrichting bij de verstrekking van voeding aan gedetineerden rekening houdt met (medische) diëten en met de godsdienst en/of levensovertuiging van gedetineerden. De DJI heeft daarnaast een programma van eisen (pve) opgesteld dat op landelijke schaal bepaalt aan welke eisen de voeding dient te voldoen qua variëteit en voedingswaarde. Aangezien binnen het gevangeniswezen in meerderheid van de gevallen cateringbedrijven de voeding leveren, dienen zij te voldoen aan dit pve.¹¹ Op grond van artikel 44 lid 5 Pbw dient de directeur van een inrichting zorg te dragen voor een winkelvoorziening. De wijze waarop dit plaatsvindt, varieert per inrichting.

Bevindingen

De voeding- en winkelvoorziening zorgen voorafgaand en tijdens de inspectie voor veel commotie in PI Alphen.

Volgens de directie is op basis van een nieuwe aanbesteding door DJI de voedselverstrekking aangepast. Dagelijks wordt een warme maaltijd verstrekt en één keer per twee dagen een half (tarwe)brood en één keer per

¹⁰ In de wederhoorreactie geeft de PI aan dat de ruitschade bekend was en een nieuwe ruit in bestelling was. Vanwege draadglas beoordeelde men het risico op uitname als nihil.

¹¹ Een enkele inrichting van het gevangeniswezen bereidt de voeding nog vers in eigen keuken.

vier dagen een liter melk. Gedetineerden geven de Inspectie aan dat het eten niet smaakt en de porties te klein zijn. Dit geldt zeker voor het verstrekte halve brood per twee dagen; dit vinden zij onvoldoende voor een gemiddelde volwassen man. Vertegenwoordigers van de medische dienst vinden de verstrekkingen ook aan de lage kant en hebben er moeite mee dat zij nu worden ingeschakeld om op medische indicatie de verstrekte hoeveelheid te vergroten. Wel wordt volgens hen in voldoende mate rekening gehouden met op medische indicatie verstrekte voeding. Naast de broodverstrekking is er ook veel kritiek op de verstrekte warme maaltijd ten aanzien van hoeveelheid, smaak en presentatie. Om die reden bereiden de gedetineerden van de gevangenis meestal zelf (nog) een maaltijd. In het huis van bewaring gebeurt dit minder omdat hiervoor minder gelegenheid is tijdens de vaste recreatietijden. Tijdens het groepsge-sprek met de gedetineerden werd aan de Inspectie een vlak daarvoor verstrekte warme maaltijd getoond: een éénvaks vierkant hittebestendig bakje met daarin een tamelijk bescheiden hoeveelheid voeding van een wat onbestemde samenstelling. De afdekfolie van het bakje bleek bij het opwarmproces los te laten.

Veel maaltijden verdwijnen in de afvalbak.

Gedetineerden geven aan dat de introductie van de nieuwe vormen van voedingverstrekking onvoldoende duidelijk met hen gecommuniceerd is en dat zij niet zijn betrokken bij de samenstelling van de menucyclus.

Klachten van dezelfde aard en strekking zijn er over de winkel. De gedetineerden zijn onlangs geconfronteerd met een andere winkelier met een beperkter assortiment en hogere prijzen. Tijdens het gesprek met de Ist tonen zij een prijslijst met daarop aanzienlijke verschillen van met name vlees(waren). De directie verklaart desgevraagd dat er op hun verzoek een andere winkelier door de franchiseorganisatie in de winkel is geplaatst en dat de eerdere leverancier van halal-vlees is vervangen doordat onvoldoende werd voldaan aan (kwaliteits)normen.

De directie meldt dat de franchiseorganisatie landelijk vastgelegde prijzen hanteert en de winkel van PI Alphen geen uitzondering vormt ten opzichte van overige winkelvoorzieningen in pi's.

Ook de commissie van toezicht is recent geconfronteerd met veel klachten over de voeding en de winkel en heeft in 2008 een uitgebreid onderzoek ingesteld naar de winkelprijzen ten opzichte van de prijzen in een gemiddelde supermarkt. De constatering was toen dat de prijzen van producten in de pi veelal ruim 20 % boven de marktprijs werden aangeboden. Dit onderzoek heeft, ondanks gesprekken daarover met de directie en winkelier, toen niet tot prijsaanpassingen geleid. De Ist constateert op basis van de beschikbaar gestelde informatie dat de prijzen van de thans gehanteerde prijzen van het winkelassortiment niet substantieel afwijken van de in 2008 gehanteerde prijzen.

Voeding

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

De directie onderkent dat er veel klachten zijn over de voeding en winkel(prijzen). Ten aanzien van de recente wijzigingen in de dagelijks verstrekte voeding verwijst zij naar landelijk (DJI) beleid waarop zij geen invloed heeft. Ten aanzien van de wijzigingen in het winkelaanbod meent zij dat ingrijpen noodzakelijk was en geeft zij aan de prijzen niet te kunnen beïnvloeden.

De Ist meent dat de directie meer pro-actief had kunnen handelen rond de wijzigingen in de voedselverstrekking en winkelvoorziening en door betere communicatie had kunnen anticiperen op het effect van de (voorgenomen) wijzigingen. De gedetineerden hadden aldus tijdig en beter geïnformeerd kunnen worden.

Ook had een overgangstermijn overwogen kunnen worden waardoor gedetineerden minder het idee hebben geconfronteerd te zijn met een voldongen feit.¹²

Alles bijeen genomen is het oordeel dat de PI Alphen bij dit criterium op alle dimensies beperkt voldoet.

Aanbeveling

- Communiceer en realiseer substantiële wijzigingen in het voor gedetineerden zo belangrijke segment van voeding en winkel op zorgvuldige wijze en overweeg daarbij het toepassen van een overgangstermijn.

2.6 Maatschappelijk contact

Criterium

(Inter)nationale regelgeving bepaalt dat gedetineerden bezoek mogen ontvangen en mogen telefoneren en corresponderen met verwanten, andere personen en vertegenwoordigers van externe instanties. In de Pbw is vastgelegd dat gedetineerden ten minste 1 uur per week bezoek mogen ontvangen en, in beginsel op eigen kosten, ten minste eenmaal per week minimaal 10 minuten een telefoongesprek mogen voeren. In het Model huisregels penitentiaire inrichtingen is vastgelegd dat gedetineerden recht hebben op consulaire bijstand. Ook dienen gedetineerden door middel van tijdschriften, kranten, radio en tv op de hoogte te kunnen blijven van de actualiteit in de vrije samenleving. Op basis van artikel 24 lid 4 van de European prison rules (EPR) verwacht de Ist dat de bezoektijden van een inrichting zodanig zijn dat schoolgaande kinderen van gedetineerden maandelijks op bezoek kunnen komen. Bovendien dient een p.i. ten minste

¹² De directie geeft in de wederhoorreactie aan dat omstandigheden er toe noopten om onmiddellijk maatregelen te treffen.

vier keer per jaar, buiten het reguliere bezoek om, ouder-kinddagen te organiseren.

Bevindingen

Bezoek

Gedetineerden en hun bezoekers worden door PI Alphen actief geïnformeerd over de gang van zaken bij bezoek. In de huisregels, bij de toegang tot de inrichting en op de tafels in de bezoeksalen is informatie aanwezig over de regels rond het bezoek. Binnenkort worden bezoekers bij de entree van de PI geïnformeerd door middel van een LCD-scherm met informatie. De apparatuur daarvoor is onlangs besteld.

Wekelijks kunnen gedetineerden bezoek ontvangen. In het huis van bewaring één uur en in de gevangenis twee uur aaneengesloten. Er is veel vrijheid om het bezoekmoment te plannen buiten de geblokte tijden. In principe kan het op iedere werkdag en ook is het mogelijk om voor langere tijd bezoek op een vast moment vast te leggen. Vier keer per jaar zijn er ouder-kinddagen waarvoor veel animo is. Wegens onvoldoende personeel is de ouder-kinddag in april niet doorgestaan; de gedetineerden betreuren dit en vrezen voor het niet doorgaan van de volgende keer om dezelfde reden.¹³

Als het bezoek buiten de schuld van de gedetineerde(n) te laat aanvangt dan volgt compensatie. Dit gebeurt wel eens als de biometrie niet snel genoeg werkt.

Gedetineerden zijn niet negatief over de wijze waarop medewerkers van de PI hun bezoekers bejegenen. Zij zijn echter veel minder te spreken over de (collectieve) bezoeksvoorzieningen. Sinds kort is de bezoekszaal voorzien van een zogenaamde slangentafel die bezoekers en gedetineerden, ook onder de tafel, fysiek van elkaar scheidt. De ruimte aan de tafel biedt voldoende privacy en voor kinderen is er een beperkte voorziening om zich te vermaken. In de bezoekszaal is geen mogelijkheid meer tot het nuttigen van een drankje of snack uit de eerder daarvoor beschikbare automaten. Op basis van een landelijk gevoerde discussie tussen hoofden beveiliging en het daaruit voortkomende advies heeft PI Alphen besloten om alle voorzieningen in de bezoekszaal te schrappen. Vanwege de kritiek van zowel gedetineerden als medewerkers is onlangs een waterautomaat in de wachtruimte voor bezoekers geplaatst (die overigens niet tijdens het bezoek gebruikt mag worden). Al deze maatregelen hebben als basis het drugsontmoedigingsbeleid en het oogmerk om de invoer van drugs te voorkomen. Een aantal gedetineerden geeft aan onder de huidige omstandigheden liever geen bezoek meer te ontvangen. Het beleid rond de slangentafel verbiedt bijvoorbeeld het op schoot nemen van een kind en ook kun je aan

¹³ In de wederhoorreactie meldt de directie dat dit in september gecompenseerd wordt.

de kinderen geen drankje of snoep meer aanbieden. Zij ervaren dit als inhumain en willen dit hun bezoekende partner en kinderen niet aandoen. De gedetineerden in de gevangenis hebben de mogelijkheid tot bezoek zonder toezicht. De mogelijkheden daartoe zijn voldoende maar waren in het recente verleden nog ruimer. Het kwam voor dat extra bezoek zonder toezicht als prijs bij een bingo werd uitgereikt en ook gebeurde het dat de mogelijkheid tot bezoek zonder toezicht werd overgedragen van de ene naar de andere gedetineerde. De gedetineerden begrijpen dat de huidige directie deze gang van zaken heeft aangepakt. Er zijn voldoende spreekkamers om bijvoorbeeld een advocaat of (zaken) relatie te ontvangen. De spreekkamers zijn niet voorzien van meeluisterapparatuur.

Bellen

Bij inkomst is het voor gedetineerden vrijwel altijd mogelijk om een relatie te bellen. In het hvb is het een onderdeel van de inkomstprocedure en bij plaatsing in de gevangenis wordt een vraag daartoe altijd gehonoreerd. Gedetineerden vinden de mogelijkheden om te bellen voldoende. De kleine afdelingen hebben twee telefoontoestellen en de grotere drie. Bellen kan tijdens de recreatie en levert geen spanningen op. Bellen buiten het tijdstip van het dagprogramma is uitgesloten tenzij er sprake is van een ernstige situatie.

Media

Gedetineerden zijn tevreden over de toegang tot media en prijzen de mogelijkheden die de bibliotheek hen biedt.

Oordeel

Het beleid voldoet; gedetineerden en bezoekers zijn en worden voldoende geïnformeerd over de gang van zaken tijdens het bezoek. Ook de faciliteiten om maatschappelijk te communiceren zijn voldoende.

Er is geen landelijk voorschrift dat bepaalt dat bezoekers en gedetineerden tijdens het bezoek geen consumpties mogen nuttigen en er is ook geen voorschrift dat bepaalt dat (jonge) kinderen tijdens het bezoek geen fysiek contact met hun vader mogen hebben. In die zin is de Ist van mening dat de PI Alphen, mede afgezet tegen ervaringen van de Ist in andere PI's bij dit criterium, wel wat afwijkt in de getroffen beperkende maatregelen rond het bezoek.

Aan de andere kant zijn de gedetineerden wel tevreden over de ruime wijze waarop bezoek kan worden ingepland; in deze zin onderscheidt PI Alphen zich van andere PI's.

Alles afwegende maakt dit dat de uitvoering overwegend voldoet.

Contact

Beleid

Uitvoering

Borging

De borging voldoet beperkt omdat deze meer is ingegeven door de omstandigheid om maatregelen te treffen, dan dat deze is gefundeerd op een stelselmatig analyse van de mogelijkheden tot maatschappelijk contact.

Aanbeveling

- Heroverweeg de beperking van faciliteiten bij het bezoek en betrek daarbij de mogelijkheid tot een beter toezicht op het bezoek, bijvoorbeeld door de plaatsing van dynamische camera's.

2.7 Toegang tot zorg

Criterium

Het begrip zorg omvat binnen de context van dit criterium geestelijke zorg, medische zorg (inclusief tandheelkundige zorg) en psychosociale zorg. In de inrichting dient voldoende geestelijke zorg beschikbaar te zijn die aansluit bij de godsdienst of levensovertuiging van de gedetineerden. Artikel 42 van de Pbw bepaalt dat de aan de inrichting verbonden arts regelmatig spreekuur houdt. Ook in acute situaties moet kunnen worden voorzien in noodzakelijke medische zorg. Op het terrein van de psychosociale zorg moeten er binnen de inrichting gekwalificeerde hulpverleners beschikbaar zijn die casuïstiek bespreken in het zogenaamde psychomedisch overleg (PMO).

Bevindingen

De toegang tot zorgfunctionarissen is beschreven in de huisregels en de medische zorg is geprotocolleerd op basis van de uitgangspunten van verantwoorde medische zorg van DJI. Een arts is altijd beschikbaar. 's Avonds en in het weekeinde kan een beroep worden gedaan op een GGD-arts. Dan kan ook rechtstreeks met de arts worden gesproken vanuit de afgesloten cel. Volgens gedetineerden is de medische dienst goed bereikbaar. Door middel van een briefje heb je binnen een dag contact met een verpleegkundige. Bij ziekte komen ze vrijwel altijd direct poolshoogte nemen. Sommige gedetineerden hebben er wel moeite mee dat zij niet rechtstreeks in contact komen met de arts maar altijd eerst de verpleegkundige moeten consulteren. Er zijn drie vaste artsen aan de PI verbonden. De verpleegkundigen werken onder hun verantwoordelijkheid. De mogelijkheid tot contact met een psycholoog of psychiater verloopt op gelijke wijze als die met de arts: altijd eerst contact met een verpleegkundige en daarna eventueel doorverwijzing. In crisissituaties is er natuurlijk wel rechtstreeks en snel contact mogelijk. Wekelijks is er een dagdeel tandarts beschikbaar en bij spoed kan altijd worden uitgeweken naar een dienstdoende tandarts in de regio. Gedetineerden in afzondering krijgen, met uitzondering van de

weekeinden, dagelijks bezoek van een verpleegkundige. Gedetineerden die gedragsmatig in afzondering zijn geplaatst worden op werkdagen gezien door een psycholoog.

De geestelijk verzorgers zijn voor gedetineerden toegankelijk. Een imam, een pastor, een protestants en humanistisch geestelijk verzorger zijn vast aan de PI verbonden. Andere denominaties kunnen via hen worden ingezet. Wekelijks zijn er bezinningsbijeenkomsten in een redelijk ruime, multifunctionele bezinningsruimte. Vermeldenswaard is dat, indien er gedetineerden op de afzonderingsafdeling verblijven, op de zondag voor hen een soort van mini-bezinningsbijeenkomst is.

De gedetineerden zijn tevreden over hun contacten met de geestelijk verzorgers. De geestelijk verzorgers geven de Ist aan dat zij moeite hebben met de regel dat zij niet, maar andere zorgfunctionarissen wel, met gedetineerden mogen spreken wanneer zij tijdens het dagprogramma op cel verblijven. De directie geeft desgevraagd aan driemaandelijks overleg met de geestelijk verzorgers te hebben maar dat deze kwestie door hen nog nooit naar voren is gebracht.

De medische dienst is in 2008 door DJI aan een audit onderworpen en binnen het PMO en het Hofressortoverleg van psychologen wordt met regelmaat bij de vorm en inhoud van het psycho-sociale zorgproces binnen pi's stilgestaan.

Los van het toetsingskader vindt de Ist het tenslotte opmerkelijk dat de verpleegkundigen van de medische dienst van PI Alphen herkenbaar zijn door middel van uniformkleding: witte broek, blauwe polo met daarop de tekst medische dienst. De verpleegkundigen vinden deze outfit desgevraagd prettig en functioneel.

Oordeel

In de PI Alphen is sprake van verantwoorde, toegankelijke zorg. Het criterium voldoet op alle dimensies.

Toegang zorg

Beleid

Uitvoering

Borging

2.8 Disciplinaire straffen en maatregelen

Criterium

(Inter)nationale regelgeving omschrijft hoe de inrichting dient om te gaan met de toepassing van disciplinaire middelen en dwangmiddelen om de orde in de inrichting te handhaven. Zo zijn er in de Pbw en in het Model huisregels penitentiaire inrichtingen voorschriften opgenomen over de

procedure en vormgeving van sancties, en over de wijze van afzondering van gedetineerden.

Bevindingen

PI Alphen heeft haar sanctiebeleid vastgelegd. Oplegging vindt altijd plaats door tussenkomst van een directielid. Een afdelingshoofd beoordeelt voor afhandeling de strafwaardigheid van een rapportage. In dat kader worden door hem/haar ook de bij het rapport betrokkenen gehoord. Daarna volgt het advies aan de directie over de al dan niet op te leggen sanctie. Op grond van de voorgelegde feiten en omstandigheden handelt een directielid het rapport vervolgens af waarbij, in geval van een op te leggen sanctie of maatregel, de betrokken gedetineerde ook door het directielid wordt gehoord.

Gedetineerden ervaren de mate van sanctionering als proportioneel en eenduidig. De cvt bevestigt dit beeld maar merkt wel op dat het er op lijkt dat de directie de laatste tijd strenger wordt in haar afdoening. Cvt en directie staan, afzonderlijk en gezamenlijk, regelmatig stil bij het gevoerde sanctiebeleid in het overleg dat zij met elkaar hebben.

Oordeel

Dit criterium voldoet op alle dimensies

Discipline

Beleid

Uitvoering

Borging

2.9 Klachtafhandeling

Criterium

De Pbw biedt gedetineerden de mogelijkheid om in beklag te gaan tegen beslissingen van de directeur van de penitentiaire inrichting. Dit beklag moet dan worden ingediend bij de beklagcommissie van de aan de inrichting verbonden commissie van toezicht. Behoudens uitzonderingsgevallen moet deze commissie vervolgens binnen vier weken uitspraak doen.

Bevindingen

In de huisregels is een omschrijving van de beklagprocedure opgenomen. Door middel van een standaard beklagformulier, dat op alle afdelingen beschikbaar is, kunnen gedetineerden in beklag gaan. De beklagcommissie houdt twee keer per maand zitting. Voordat een klacht wordt ingebracht bij een zitting van de beklagcommissie is er vaak een bemiddelingspoging door

een maandcommissaris aan vooraf gegaan. Deze ontvangt de klacht van het secretariaat van de cvt en hanteert een standaardformulier voor de terugkoppeling naar de cvt. Zo kunnen alle cvt-leden op de hoogte zijn van de afdoening. Bij de gedetineerden die de Ist sprak is het begrip maandcommissaris relatief onbekend maar tijdens de schouw werden aankondigingen van het bezoek van de maandcommissaris op de afdeling waargenomen. Ook de cvt leden zelf geven aan dat, als zij als maandcommissaris de PI bezoeken, bekend is wie zij zijn en wat zij komen doen.

Een analyse van de beklagdossiers maakt duidelijk dat de beklagprocedure redelijk vlot verloopt, mede dankzij de bemiddeling door de maandcommissaris en door de mondelinge afdoening. De behandeling van het beklag door de beklagcommissie gaat gemiddeld genomen wel boven de daarvoor gestelde termijn van vier weken uit. Op basis van een beperkte steekproef bedroeg de afhandelingstermijn gemiddeld 47 dagen.

De recente aanstelling van een juridisch medewerker in de PI lijkt deze termijn verder te doen bekorten.

De directie en commissie van toezicht komen maandelijks bijeen en bespreken dan ook de sanctie- en afdoeningspraktijk. Ook komen dan bepaalde thema's aan de orde die actueel zijn. Functionarissen uit de PI verzorgen dan bijvoorbeeld een presentatie. Uit het gesprek dat de Ist met leden uit de cvt had bleek dat de cvt zich meer wil gaan bezinnen op haar rol als toezichthouder.

Oordeel

Beklag

Beleid

Uitvoering

Borging

Het beleid voldoet; gedetineerden kunnen geïnformeerd zijn over de wijze van klagen en beklagformulieren zijn op de afdelingen beschikbaar. De uitvoering voldoet overwegend omdat de termijn tussen klacht en uitspraak vaak nog te ruim is. De Ist merkt hierbij wel op dat de termijn van afhandeling in PI Alphen relatief kort is ten opzichte van de gemiddelde constatering. Daarnaast is het positief dat de maandcommissarissen het resultaat van hun bemiddeling, door middel van een vast format, terugkoppelen naar de commissie. De borging voldoet omdat regelmatig binnen de cvt zelf, en in het maandelijks overleg met de directie, wordt stilgestaan bij de klachtafhandeling.

2.10 Conclusie

De rechtspositie van gedetineerden is in PI Alphen in het algemeen voldoende gewaarborgd. De meest heikele punten waar de Ist bij de inspectie tegenaan loopt zijn de lange wachttijden voor deelname aan de arbeid, de recente wijzigingen ten aanzien van de voeding en winkel en de faciliteiten bij bezoek. De Ist is van mening dat PI Alphen over deze

wijzigingen zorgvuldiger met de gedetineerden had kunnen communiceren. De ISt mist hier initiatief van PI Alphen zélf om voor de opgetreden knelpunten een gepaste oplossing te vinden. Het lijkt er op dat PI Alphen hier vooral leunt op besluitvorming van buitenaf.¹⁴ Dit laatste geldt in feite ook voor het besluit om de faciliteiten bij het bezoek vrijwel volledig te reduceren; ook hier had de PI met meer zorgvuldigheid en meer autonomie kunnen handelen.

Deze kritische noten laten onverlet dat gedetineerden in PI Alphen feitelijk meer geboden wordt dan hun rechtens toekomt en er tussen gedetineerden en medewerkers in het algemeen sprake is van een betrokken (werk)relatie tot elkaar.

Een gedetineerde met veel ervaring achter gesloten deuren laat de ISt weten dat hij PI Alphen ‘de beste bajes van Nederland’ vindt.

Ook de commissie van toezicht geeft blijk van een grote mate van betrokkenheid bij het functioneren van de inrichting en een relatief spoedige reactie op klachten die haar worden voorgelegd.

---

¹⁴ In de wederhoorreactie geeft de directie aan dat binnen GW sprake is van landelijke parallelle besluitvorming tussen pi s met landelijke evaluaties van het ingevoerde beleid. De PI is derhalve minder in staat om terzake autonoom te handelen.

3

Omgang met gedetineerden

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de omgang met de gedetineerden in PI Alphen. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de kwaliteit van de omgang met en de bejegening van de gedetineerden.

3.1 Screening

Criterium

Zo snel mogelijk na binnenkomst dient de inrichting een gedetineerde te screenen op gezondheidsrisico's, het vereiste beveiligingsniveau, het risico voor medegedetineerden, zelfdestructief gedrag en de directe persoonlijke behoeften en zorgbehoeften. Er zijn, met uitzondering van screening vanwege een meerpersoonscelplaatsing, momenteel nog geen landelijk voorgeschreven procedures voor de screening van gedetineerden bij binnenkomst.¹⁵ De Ist verwacht van de inrichting ten minste dat zij bij insluiting relevante informatie signaleert en verifieert en dat zij spoedig na insluiting in een persoonlijk gesprek met de gedetineerde informeert naar zijn medisch/sociale omstandigheden en zorgbehoeften.

Alvorens de inrichting een gedetineerde plaatst op een meerpersoonscel, heeft zij nagegaan of er contra-indicaties zijn.¹⁶

Bevindingen

Gedetineerden in de PI Alphen krijgen bij binnenkomst in het BAD een intake met de medische dienst (MD) waarin onder andere wordt gescreend op gezondheidsrisico's, zelfdestructief gedrag en zorgbehoeften. De MD is op de vrijdag tot 's avonds half tien in de PI, dus als gedetineerden dan na kantoortijd binnenkomen, krijgen zij nog een medische intake.

Waar de verpleegkundige op moet screenen, is vastgelegd in het registratiesysteem van de MD (MicroHis).

PI Alphen plaatst gedetineerden op een reguliere afdeling van het hvb na binnenkomst op een inkomstenafdeling. Hier verblijven ze enige tijd totdat er een compleet beeld is van de gedetineerde. Op de inkomstenafdeling van het hvb en in de gevangenis op een verblijfsafdeling houdt een piw'er uiterlijk een dag na binnenkomst een volledig intakegesprek met de

¹⁵ Deze zijn wel in ontwikkeling. Het programma MGW kent een deelproject screening.

¹⁶ Dit kunnen zijn: psychische gestoordheid, verslavingsproblematiek, de gezondheidstoestand, gedragsproblematiek, delictachtergrond en/of opgelegde beperkingen. De Ist is van mening dat ook rekening dient te worden gehouden met rookgedrag.

gedetineerde. De piw'er vraagt hierin o.a. ook naar een contactpersoon buiten de inrichting.

In het programma Tulp-selectie staat een format met relevante introductievragen. Deze worden in het hvb door de piw'er die de intake deed ingevuld. In de gevangenis worden de intakegegevens vastgelegd op papier omdat eerdere gegevens al in Tulp staan vermeld.

De bevolkingsadministratie (bva) of het bsd krijgen vooraf informatie over de vluchtgevaarlijkheid en/ of beheersrisico's van nieuwe gedetineerden. De bva heeft direct na binnenkomst ook een korte intake met gedetineerden. Van preventief gehechten die vanuit het politiebureau naar de PI Alphen gaan, is er beperkte informatie voorhanden, die veelal via de bva binnenkomt. Als een gedetineerde vanuit een andere p.i. komt, zoals dat op de gevangenisunit vaak het geval is, dan heeft het bsd gegevens vanuit de vorige inrichting. Ook bij interne verplaatsingen van hvb naar gevangenis ontvangt de verblijfsafdeling informatie via het bsd. Gegevens die bij de bevolkingsadministratie bekend zijn krijgt de inkomstenafdeling ook zodat piw'ers daar een beeld hebben bij de gedetineerde. Voor het verzamelen en doorgeven van informatie over nieuwe gedetineerden heeft het bsd zelf haar procedures beschreven. Zij verifiëren persoonsgegevens aan de hand van een format in Tulp GW.

In het multidisciplinaire overleg (MDO) van de PI Alphen bespreken functionarissen wekelijks alle nieuw binnengekomen gedetineerden.¹⁷ Het MDO beslist of een gedetineerde al dan niet geschikt is om op een MPC te verblijven aan de hand van informatie van alle disciplines.

Mmd'ers behoren volgens het landelijke nazorgbeleid een gedetineerde binnen tien dagen na binnenkomst te screenen op de vier leefgebieden identiteit, inkomsten (incl. schulden), huisvesting, zorg (zie ook paragraaf 6.1 over nazorg).

Vooralsnog lukt het de mmd'ers van de PI Alphen om de screening in ruim 93 % van de gevallen tijdig uit te voeren. De PI Alphen krijgt echter ook steeds meer arrestanten op de gevangenisunit; die moet het MMD ook screenen bovenop de instroom in het hvb. Het is de bedoeling dat mmd'ers in de toekomst een bericht van verblijf aan de gemeente sturen en dan levert de gemeente de screeningsinformatie aan de mmd'ers.

Op de afzonderlijke screeningsactiviteiten van de piw'ers en de medische dienst zit een controle door respectievelijk het afdelingshoofd en de arts. Er is geen sprake geweest van een algehele evaluatie van het screeningsproces in de PI Alphen. Inmiddels is het hoofdkantoor DJI bezig met de uitvoering

¹⁷ Vanwege de implementatie van het beleid voortvloeiend uit Modernisering Gevangeniswezen wordt het detentieberaad (landelijk) ook wel aangeduid met MDO dat staat voor: multidisciplinair overleg.

van een pilot die hervorming en integratie van het screeningsproces beoogt.

Screening

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

Het beleid op het criterium screening voldoet. Relevante functiegroepen beschikken over formats of een werkinstructie voor een screening op hun aandachtsgebied.

Alle functionarissen voeren de intakes uit en hun informatie komt samen in het MDO om richtinggevende beslissingen te kunnen nemen over het verblijf van gedetineerden. Aandachtspunt is echter wel dat de screening met meer (geïntegreerde) samenwerking tot stand komt. De uitvoering van de screening voldoet derhalve overwegend. De borging voldoet ook overwegend. Er is weliswaar een vorm van controle op de uitvoering van de screeningsactiviteiten maar de effectiviteit van de screeningsactiviteiten als geheel is nooit geëvalueerd.

Aanbeveling

- Bezie in hoeverre de screening op meer geïntegreerde wijze tot stand kan komen.

3.2 Bejegening

Criterium

Respectvolle bejegening staat centraal bij dit criterium. De bejegening komt in belangrijke mate tot uitdrukking in de wijze waarop het (executieve) inrichtingspersoneel omgaat met gedetineerden. Impliciet betekent dit dat gedetineerden niet mogen worden gediscrimineerd. Voor gedetineerden is het van belang dat de medewerkers voor hen toegankelijk zijn en dat medewerkers alert reageren op (niet altijd expliciete) verzoeken daartoe. De directie overlegt regelmatig met (een vertegenwoordiging van) de gedetineerden over de gang van zaken in de inrichting.

Bevindingen

De bejegening van gedetineerden door personeel in de PI Alphen is in het algemeen respectvol. Er zijn wel verschillen tussen piw'ers en ook tussen afdelingen. De verschillen zijn terug te zien in de mate waarin en de snelheid waarmee een piw'er antwoord geeft op vragen van gedetineerden en in hoeverre een piw'er ook zelf contact zoekt met een gedetineerde. De meeste piw'ers knopen met regelmaat een gesprek aan.

Van discriminatie door personeel heeft de ISt geen enkele aanwijzing.

Bij discriminatie of onenigheden tussen gedetineerden grijpt het personeel volgens de geïnterviewde gedetineerden snel in. De commissie van toezicht

(cvt) bevestigt dat gedetineerden in het algemeen respectvol benaderd worden. Bij eventuele klachten van gedetineerden over onheuse bejegening door personeel is de directie open naar de cvt.

De gedetineerden van de PI Alphen zijn georganiseerd vertegenwoordigd in een gedetineerdencommissie (Gedeco). De Gedeco is actief in het organiseren van activiteiten voor gedetineerden en ook gedeelde klachten stellen ze aan de kaak bij de directie.

Gedetineerden in de gevangenisunit krijgen een mentor toegewezen. In het hvb hebben alleen de gedetineerden van de zgn. luwteafdeling een mentor. De ervaringen met het mentorschap bij gedetineerden zijn overwegend positief omdat zij hun mentor kunnen aanspreken als er een probleem is. Voor piw'ers omvat het mentoraat naast het vraagbaak zijn voor gedetineerden ook het rapporteren over het gedrag van deze gedetineerden.

De PI Alphen heeft een visie op de bejegening van gedetineerden. Ook is er een gedragscode waarin onwenselijke gedragingen naar gedetineerden worden beschreven. Deze gedragscode gaat o.a. in op seksuele intimidatie, discriminatie, machtsmisbruik, agressie en geweld. In het kader van de implementatie van MGW gaan piw'ers in het najaar van 2010 op cursus om bekend te raken met de methodiek van motiverende bejegening.

Bespreking van de bejegening van gedetineerden kan op verschillende momenten aan de orde komen; bijvoorbeeld in een functioneringsgesprek, in teamvergaderingen. Leidinggevenden spreken executieven aan als zij merken dat zijn/haar houding naar gedetineerden moet veranderen. Mede op basis van maandelijkse registratie van opgemaakte rapporten per afdeling bespreekt de directie met afdelingshoofden het detentieklimaat op de afdeling. Uit de notulen van teamvergaderingen blijkt dat bejegening als zodanig geen geagendeerd onderwerp van gesprek is.

Oordeel

Bejegening

Beleid

Uitvoering

Borging

De PI Alphen heeft in haar missie/visie de wijze van omgang met gedetineerden beschreven. De dimensie beleid voldoet.

De bejegening is over het algemeen respectvol en aan een meerderheid van de gedetineerden is ook een mentor gekoppeld om de toegankelijkheid te vergroten. Dit blijkt in de praktijk te werken en gedetineerden ervaren het mentoraat als positief. De uitvoering voldoet.

De borging op dit criterium voldoet eveneens omdat de PI door middel van kengetallen systematisch zicht houdt op het detentieklimaat en reageert als daarvoor aanleiding is.

3.3 Rapportage en documentatie

Criterium

De Ist verwacht dat de p.i. een procesbeschrijving met kwaliteitseisen heeft geformuleerd die vastlegt wie met welke frequentie waarover rapporteert, dat de p.i. informatie over het verblijf van een gedetineerde, zoals dagrapportages, registreert in Tulp-selectie en dat de leiding van de p.i. de kwaliteit van rapportages bewaakt.

Van iedere gedetineerde dient de p.i. tevens een penitentiair dossier aan te leggen met onder meer de volgende documentatie: een overzicht van insluitingsperiodes en inrichtingen van verblijf, selectie- en plaatsingsvoorstellen, registratiekaarten, overige bescheiden zoals uitslagen van urinecontroles, kopieën van strafrapporten e.d.

Bevindingen

Het bsd van de PI Alphen is verantwoordelijk voor het aanleggen en bijhouden van de penitentiaire dossiers. Sommige informatie uit Tulp selectie komt automatisch in het digitale penitentiaire dossier zoals selectie- en plaatsingsvoorstellen en rapporten en beschikkingen van disciplinaire straffen en maatregelen. Bsd'ers hebben een instructie welke documenten zij zelf moeten toevoegen. Het bsd heeft deze administratie bijgewerkt. Naast het digitale dossier houdt het bsd ook een fysiek dossier voor intern gebruik bij. Op de volledigheid van het pendossier is geen controle.

Alle functionarissen met een functionele relatie tot gedetineerden behoren te rapporteren over gedetineerden in Tulp-selectie. Voor de piw'ers zijn de rapportagemomenten vastgelegd in het dienstrooster. Op de inkomstenafdeling van het hvb vullen piw'ers informatie uit het intakegesprek in in Tulp-selectie en op de gevangenisunit gebeurt dit schriftelijk (zie ook paragraaf 3.1 screening). Met name de mentor van een gedetineerde moet regelmatig de gedragsrapportage actualiseren maar niet elke gedetineerde heeft een mentor. De Ist heeft tijdens een MDO van de bijzondere zorgafdeling inzage gehad in de dagrapportages van Tulp-selectie.¹⁸ Deze rapportages bleken actueel en recent aangevuld. Uit interviews met functionarissen blijkt dat dit niet voor alle gedetineerden het geval is en dat deze rapportage ook wel gemist wordt. Hierop is geen systematische controle. Afdelingshoofden controleren de gedragsevaluaties die het bsd aanvraagt voor het opstarten van bijvoorbeeld detentiefasering of verlof. De PI heeft geen evaluatie over het proces van rapportage en documentatie.

---

¹⁸ Tijdens de vergadering werd van de gedetineerde die werd besproken het Tulp- (selectie) dossier geprojecteerd op een groot scherm.

Rapportage
en documentatie

Uitvoering

Borging

Oordeel

Met name voor het penitentiair dossier, de rapportage van de executieven en voor gedragsevaluaties is vastgelegd waarover gerapporteerd moet worden en met welke frequentie. Voor de dagrapportage en rapportage van andere disciplines is dit niet of in mindere mate het geval. Het beleid voldoet derhalve overwegend.

De uitvoering voldoet eveneens overwegend. De administratie van penitentiaire dossiers is bijgewerkt maar de rapportage in Tulp-selectie is niet voor alle gedetineerden zodanig dat er altijd een goed beeld gevormd kan worden. De borging voldoet overwegend. Er is vanuit het bsd sturing op de terugkoppeling van rapportage en documentatie. Van een stelselmatige evaluatie van het informatie- en documentatieproces is echter geen sprake.

Aanbevelingen

- Leg voor alle bij de bejegening van gedetineerden betrokken functionarissen vast waarover en wanneer er gerapporteerd moet worden.
- Draag zorg voor zodanige gedragsrapportages dat er altijd een volledig en actueel beeld over de gedetineerde en zijn verblijf beschikbaar is.

3.4 Conclusie

De kwaliteit van de omgang met gedetineerden in de PI Alphen voldoet grotendeels aan de verwachtingen van de Inspectie. Zo screenen verschillende functionarissen nieuw inkomende gedetineerden en de omgang met gedetineerden is in het algemeen respectvol. Daarnaast draagt het mentor-schap bij aan de toegankelijkheid van de piw'er. Ook de uitvoering van de werkzaamheden rondom de rapportage en documentatie is grotendeels op orde.

Het beleid en de borging rondom de kwaliteit van de omgang met gedetineerden zou meer aandacht kunnen krijgen. Zo ontbreekt een meer integrale visie op de screening van nieuwe inkomsten en kan de bejegening van gedetineerden meer in relatie worden gebracht met tijdens de detentie te behalen doelen. De borging kan nog verbeterd worden door de uitvoering van de bejegening, de screening en de rapportage en documentatie stelselmatiger te controleren en periodiek te bezien of de ingeslagen weg nog aansluit bij de bejegening en het beoogde resultaat daarvan.

4

Interne veiligheid

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de interne veiligheid in PI Alphen. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de fysieke veiligheid van de gedetineerden en het inrichtingspersoneel.

4.1 Preventie en beheersing van calamiteiten

Criterion

Iedere inrichting dient te beschikken over systemen en procedures om de veiligheid van gedetineerden, medewerkers en bezoekers te waarborgen. Een belangrijk element daarvan is dat gedetineerden, op grond van artikel 52 lid 4 van de European prison rules (EPR), de mogelijkheid moeten hebben om dag en nacht in contact te komen met medewerkers van de inrichting.

De laatste jaren is het beleid van de DJI voor brandveiligheid en brandveiligheidsvoorzieningen aangescherpt. Expliciet is bepaald dat inrichtingen tenminste dienen te beschikken over een geldende gebruikersvergunning, een gekwalificeerde en geoefende bedrijfshulpverleningsorganisatie (BHV), een calamiteitenplan inclusief heldere en geoefende procedures voor de inzet van externe hulpverleningsdiensten.

Bevindingen

De PI Alphen beschikt over een actueel calamiteitenplan.

Op veel plekken in de inrichting trof de Inspectie de -goed toegankelijke-mappen met instructies aan.

De BHV'ers zijn getraind. Enkele respondenten signaleerden dat in het najaar van 2010 medewerkers de eerder genoemde opleiding 'motiverend bejegenen' in het kader van MGW moeten volgen. Hierdoor zal het moeilijk zijn om ook nog een BHV-cursus te organiseren.¹⁹

De inrichting plant een tiental calamiteitenoefeningen per jaar, deels intern en deels met deelname van anderen zoals de lokale driehoek.²⁰

Functionarissen in de PI zeggen te verwachten dat door dit ruime aantal oefeningen het in de praktijk nauwelijks voor zal komen dat individuele medewerkers aan geen oefening hebben deelgenomen. Stelselmatige controle daarop is er echter niet.

Alle oefeningen worden volgens een vast patroon geëvalueerd.

¹⁹ In de wederhoorreactie meldt de directie dat hiervoor voorzieningen zijn getroffen.

²⁰ De lokale driehoek bestaat uit burgemeester, korpschef en officier van justitie.

De PI voert risicoinventarisaties en -evaluaties (R,I&E) gefaseerd per afdeling uit. Dit gebeurt, afhankelijk van het type RI&E, eenmaal in de drie à vier jaar.

In 2010 heeft een zestal van zulke risico-inventarisaties plaatsgevonden.

In de RI&E geconstateerde onvolkomenheden worden ook per afdeling aangepakt. De in de inrichting werkzame preventiemedewerker vraagt geregeld bij de afdelingshoofden naar de voortgang.

Na een incident, waarbij een medewerker zich in een arbeidszaal verwondde aan een machine, is extra aandacht besteed aan het onderwerp machineveiligheid.

De PI is bezig met het aanbrengen van de laatste voorzieningen om te voldoen aan de actuele brandveiligheidseisen. Na afronding hiervan moet de bestaande gebruikersvergunning vernieuwd worden.

De ISt constateerde tijdens haar bezoek dat (gemarkeerde) vluchtroutes en nooddeuren vrij van obstakels zijn.

Incidenten met een veiligheidsrisico worden gerapporteerd, geanalyseerd en besproken.

Tweemaal per jaar voeren eigen medewerkers op iedere afdeling een integrale veiligheidsinspectie uit; een zogenaamd periodiek inspectieplan (PIP) biedt daarvoor de basis.

Oordeel

De PI Alphen a/d Rijn is goed voorbereid op eventuele calamiteiten.

Alle noodzakelijke documenten zijn aanwezig zodat de dimensie beleid voldoet.

Positief is het grote aantal oefeningen, dat ruim boven de door DJI gestelde landelijke norm ligt. Hierdoor is een groot aantal medewerkers op de hoogte van veiligheidssystemen en -procedures.

Omdat nog niet alle brandveiligheidsvoorzieningen operationeel zijn, voldoet de uitvoering overwegend.

De ISt constateert dat de op veiligheid betrekking hebbende documenten regelmatig geactualiseerd worden, en dat oefeningen en incidenten worden geëvalueerd. Daarmee voldoet de borging volledig.

Calamiteiten

Beleid

Uitvoering

Borging

4.2 Agressiebeheersing

Criterium

Een concentratie van mensen met verschillende achtergrond en uiteenlopende belangen, ingesloten in een inrichting met een strak programma en regels, kan eerder tot conflictsituaties leiden dan in de vrije samenleving.

Om die reden geven de European prison rules in artikel 52 en verder aan dat er procedures moeten zijn die de veiligheid van personen in een inrichting verzekeren en het risico van geweld tot een minimum beperken. Risicovolle gedetineerden moeten daarbij worden geïdentificeerd en, afhankelijk van hun modaliteit, extra worden beschermd en/of beveiligd. In de planning- en controlcyclus van het gevangeniswezen is opgenomen dat het aantal geweldplegingen tussen gedetineerden en tegen personeel moet worden geregistreerd. De Ist beoordeelt onder meer de inrichtingspraktijk om geweld, bedreiging en intimidatie tussen gedetineerden te voorkomen en te beheersen. Ook beoordeelt de Ist of er in de inrichting voldoende (toe)zicht is op locaties in het gebouw die kwetsbaar zijn voor onderlinge agressie zoals trappenhuizen, recreatieruimten, telefoons en douches. De ministeriële Regeling geweldsinstructie penitentiaire inrichtingen en de Regeling mechanische middelen in penitentiaire inrichtingen regelen expliciet de toepassing van geweld en het aanbrengen van mechanische middelen om veiligheidsrisico's rond gedetineerden te beheersen. Deze regelgeving is samengebracht in het zogenaamde Handboek Intern bijstandsteam (IBT) van DJI. De Ist verwacht dat een inrichting beschikt over een goed geoutilleerd IBT dat binnen 30 minuten inzetbaar is en dat de medewerkers vaardig zijn in het praktisch penitentiair optreden (PPO).²¹

Bevindingen

De PI beschikt over een gedragscode en dienstinstructies met daarin aandacht voor de omgang met agressie.

Alle geïnterviewden gaven aan dat zich in de inrichting weinig geweldsincidenten voordoen. Er zijn geen klachten over hoe het personeel bij agressie reageert: als de piw'ers geweld moeten gebruiken gebeurt dat op gepaste wijze.

Strafcelplaatsingen worden beheerst uitgevoerd.

De gedetineerden met wie de Inspectie sprak zeggen zich in de inrichting veilig te voelen.

In de PI Alphen is alleen het IBT bevoegd tot het gebruik van mechanische middelen. Het IBT traint regelmatig.

Daarentegen schiet het oefenen in PPO, bedoeld voor alle detentieondersteunende medewerkers, er regelmatig bij in. Vooral de laatste maanden voorafgaand aan de inspectie viel de personeelssport, met als onderdeel instructie PPO, regelmatig uit.²²

---

²¹ Het IBT is een groep speciaal opgeleide medewerkers van de PI. Het IBT wordt in staat gebracht om met zo min mogelijk geweld en met behulp van een speciale (ME) uitrusting op te treden bij crises. PPO is vaardigheid in het handelen en/of nalaten door medewerkers bij (potentiële) geweldsincidenten met en tussen gedetineerden.

²² De directie meldt in de wederhoorreactie dat tijdens teamdagen in het najaar een inhaalslag plaatsvindt.

Op kwetsbare plekken is er cameratoezicht. De PI geeft zelf aan dat in de bezoekszaal en de keuken nog camera's geplaatst moeten worden. De ISt nam waar dat er in de arbeidszalen geen camera's zijn. Wel hebben de beveiligers een post toezicht arbeid die met regelmaat de arbeidszalen observeert.

De camerabeelden kunnen opgeslagen worden; in de praktijk gebeurt dit alleen met beelden van de buitenkant van de p.i.

Alle incidenten worden intern gerapporteerd en besproken.

Als het IBT wordt ingezet -hetgeen niet vaak gebeurt- wordt zijn optreden altijd geëvalueerd.

Agressie-beheersing

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

In de PI Alphen doen zich betrekkelijk weinig geweldsincidenten voor, en wanneer daarvan sprake is treedt het personeel op gepaste wijze op. Een gedragscode en instructies liggen hier aan ten grondslag. Om die reden voldoet het beleid.

De ISt is positief over de wijze waarop piw'ers en bewa's met geweldstoepassing omgaan. Toch moet zij constateren dat de uitvoering momenteel beperkt voldoet omdat er, met uitzondering van de regelmatige trainingen voor het IBT, sprake is van een te grote uitval van oefeningen en trainingen voor andere functionarissen.

Vanwege de evaluaties van geweldstoepassing voldoet de borging volledig.

Aanbeveling

- Bewerkstellig een betere geoefendheid van functionarissen door met regelmaat PPO instructie aan te bieden.

4.3 Drugsontmoediging

criterium

De beschikbaarheid van drugs onder gedetineerden is in het gevangeniswezen vaak een probleem. Om die reden heeft DJI in 2008 het drugsontmoedigingsbeleid (DOB) ingevoerd. De ISt gaat na in hoeverre dit beleid toepassing vindt.

Ook in de 'canon' over penitentiaire scherpste zijn voorschriften geformuleerd die van belang zijn voor het drugsontmoedigingsbeleid. Zo wordt verwacht dat inrichtingen wekelijks bij 5 procent van de populatie een urinecontrole afnemen. Ook celinspecties worden normatief benoemd. Dagelijks dienen alle cellen en verblijfsruimten op een afdeling gecontroleerd te worden; meer uitgebreide celcontroles moeten eveneens regelmatig worden uitgevoerd. Een ander belangrijk voorschrift is dat gedetineerden na elk bezoek gefouilleerd moeten worden.

De ISt is, op basis van artikel 58 lid 8 van de European prison rules, van mening dat gedetineerden geïnformeerd dienen te worden, als hun cel is doorzocht. Uitgangspunt is verder dat ten minste twee inrichtingsfunctionarissen de celinspectie uitvoeren en dat zij aantekening maken van het resultaat van de inspectie.

Bevindingen

De inrichting heeft instructies opgesteld voor het uitvoeren van urinecontroles, foullering en celinspecties.

Celinspecties worden stelselmatig steekproefsgewijs uitgevoerd en daarnaast bij verdenking van gebruik of handel.

Geïnterviewde personeelsleden geven aan dat er soms te weinig tijd is voor een grondige inspectie.

Gedetineerden worden over een uitgevoerde celinspectie geïnformeerd door middel van een briefje op de cel.

Urinecontroles worden afgenomen bij binnenkomst, en bij terugkomst als de gedetineerde de inrichting zonder begeleiding tijdelijk heeft verlaten.

Ook tijdens het verblijf in de inrichting is er regelmatig een controle.

Onlangs is de inrichting overgestapt op een andere firma die de urinemonsters toetst. Er waren wat opstartproblemen maar de samenwerking is nu goed.

De inrichting houdt een registratie bij van urinecontroles en celinspecties.

Na een bezoek van de gedetineerde aan de rechtbank vindt er altijd foullering plaats; na verlof is er altijd sprake van visitatie.

Ook na het ontvangen van bezoek worden alle gedetineerden gefouilleerd. Visiteren gebeurt steekproefsgewijs of op indicatie.

Conform de ‘aanwijzing Opiumwet’ van het OM wordt van substantiële drugsvondsten altijd aangifte gedaan bij de politie.

Zoals gemeld in par. 2.6 is in de bezoekszaal een slangentafel aangebracht en zijn de drankenautomaten verwijderd. Het motief voor dat laatste was dat er een risico is dat een bezoeker via het drinkbekertje contrabande aan een gedetineerde overhandigt.

Tegen het weghalen van de automaten bestaat, zoals eerder gemeld, breed verzet onder gedetineerden en medewerkers. De Inspectie kreeg voorbeelden te horen van bezoekers die, hoewel zij in een slechte conditie verkeerden en een heel eind hadden moeten reizen, niets te drinken konden krijgen. Inmiddels heeft de directie hier, zoals gemeld, een beperkte voorziening voor getroffen.

Drugsontmoediging

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

De PI voert het landelijk ingezette drugsontmoedigingsbeleid actief uit.

De vereiste instructies zijn aanwezig en daarom voldoet de dimensie beleid.

De uitvoering voldoet overwegend omdat de Ist van mening is dat de PI de invoer van drugs actief tegengaat maar bij de doorvoering van het beleid met meer nuance had kunnen handelen.

De borging voldoet ook overwegend. De resultaten van het drugsontmoedigingsbeleid worden geregistreerd maar het beleid zelf is geen onderwerp van evaluatie.²³

4.4 Conclusie

De Ist oordeelt overwegend positief over het aspect interne veiligheid.

De PI besteedt veel aandacht aan veiligheidsvraagstukken.

Het beleid en de uitvoering worden intern kritisch gevolgd en geëvalueerd.

Er zijn duidelijke instructies en er worden veel calamiteitenoefeningen gehouden.

Medewerkers en gedetineerden voelen zich veilig in de PI Alphen a/d Rijn.

Desalniettemin vindt de Ist het zorgelijk dat de vaardigheid in PPO

onvoldoende regelmatig wordt onderhouden en meent zij dat de PI meer doordacht had kunnen optreden bij de aanpassing van voorzieningen in de bezoekszaal.

²³ In de wederhoorreactie meldt de directie dat de PI betrokken is bij de recent gestartte landelijke evaluatie van het DOB.

5 Maatschappijbeveiliging

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een drietal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappijbeveiliging in PI Alphen. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de maatschappijbeveiliging. Daarbij gaat het om afdoende verhindering dat een gedetineerde zich kan onttrekken aan de vrijheidsbeneming en om voldoende weging van maatschappelijke risico's bij het toekennen van vrijheden aan een gedetineerde.

5.1 Beveiligingsvoorzieningen en -toezicht

Criterion

Het Nederlandse gevangeniswezen kent een aantal varianten van de daadwerkelijke vrijheidsbeneming waarvan de toepassing voor een groot deel afhankelijk is van het risico op ontvluchting. De twee uiterste varianten zijn de zeer gesloten extra beveiligde inrichting (EBI) en de open zeer beperkt beveiligde inrichting (ZBBI). De EBI biedt landelijk huisvesting aan gedetineerden met een extreem vlucht- en/of beheersrisico. De ZBBI huisvest veelal gedetineerden in de laatste fase van hun detentie. Zij kunnen vanuit de ZBBI onder bepaalde voorwaarden deelnemen aan het regulier maatschappelijk verkeer.

Vanwege een toenemend aantal ontvluchtingen heeft de sectordirecteur gevangeniswezen (SDGW) in 2006 expliciet beleid vastgesteld gericht op het in een inrichting vastleggen en consequent uitvoeren van handelingen en gedragingen ter voorkoming van ontvluchting.²⁴ De ISt ontleent aan dit beleid haar toetsingscriteria, waarbij zij onderscheid maakt tussen statische en dynamische beveiligingsaspecten.

De ISt betreft bij haar beoordeling de resultaten van de in opdracht van de SDGW gemaakte externe security audit (ESA).²⁵

Bevindingen

PI Alphen beschikt over een uitgebreide set instructies voor de uitvoering van de beveiligingsprocessen die regelmatig aan de orde zijn in het werkoverleg door middel van een vaste agendering. Bij tussentijdse mutaties, maar ten minste jaarlijks, worden de instructies geactualiseerd.

²⁴ Rapportage 53 taskforce penitentiaire scherpte, directie gevangeniswezen DJI, mei 2006, herzien in 2008.

²⁵ Een externe security audit is een systematische doorlichting van de stand van de beveiligingsvoorzieningen van een inrichting.

Momenteel vindt aanpassing plaats vanwege de doorvoering van de vestigingsstructuur. Door personele krapte binnen de executieve functies, veroorzaakt door een centraal opgelegde vacaturestop, schiet het werkoverleg er de laatste tijd wel vaak bij in.

Hierdoor is er minder aandacht voor het bespreken van onderwerpen op het terrein van penitentiaire scherpste.

De Inspectie heeft de bezoekactiviteit en het luchten in de praktijk beschouwd en geconstateerd dat de uitgangspunten van penitentiaire scherpste werden toegepast. Ook is gesproken met daarbij betrokken medewerkers. Zij bleken allen op de hoogte van de kritische processen en de daarbij behorende handelingen. Ook de andere executieve medewerkers waarmee de ISt sprak bleken op de hoogte van de kritische processen waarbij penitentiaire scherpste van belang is. Zij gaven aan dat hun werkwijze regelmatig wordt beoordeeld door leidinggevendenden maar er is wel verschil in de mate waarin leidinggevendenden daar aandacht voor hebben. Een punt dat volgens hen verbeterd kan worden is de controle op het inkomende en uitgaande vrachtverkeer.

De statische beveiligingsvoorzieningen zoals camera's, pzi, detectiepoorten functioneren naar behoren en bij defect is er meestal sprake van spoedig herstel. Middels het eerder genoemde periodiek inspectie programma (PIP) wordt regelmatig de werking van kritische processen en apparatuur getoetst. Een team samengesteld uit preventiemedewerker, bhv-coördinator, informatiebeveiligingsfunctionaris en teamleider beveiliging voert deze toets met regelmaat uit.

Ook de biometrie werkt in PI Alphen redelijk snel maar valt wel eens uit. Men gaat dan over op handmatige controle met behulp van het systeem Tulp en de gedetineerdenpas. Voor het invoeren van identiteitsgegevens voor het relatiebezoek van gedetineerden vinden de beveiligingsmedewerkers het biometriesysteem te traag. Bij een druk bezocht bezoekmoment ontstaat dan een wachtrij bij de entree van de inrichting.

Bij uitval van het biometriesysteem vindt registratie plaats.

In het algemeen vinden de medewerkers dat de statische beveiligingsvoorzieningen voldoende zijn; men weet zich voldoende door camera's gezien. Wel vinden zij dat het toezicht bij bezoek aangevuld moet worden met camera's.

Zoals gemeld is het de bedoeling om in de bezoekzaal aanvullend camera's te plaatsen.

De medewerkers die met de beveiligingsapparatuur werken zijn daarvoor opgeleid.

De ISt nam bij de entree van de PI waar dat op medewerkers en hun bagage detectie wordt toegepast. Dat geldt ook voor gedetineerden wanneer zij retour komen van extern transport. Daarnaast vindt fouillering plaats en, na

zelfstandig verlof, ook altijd visitatie.

Celinspecties worden uitgevoerd maar door de huidige krapte in personele bezetting is het lastig om een inspectie grondig aan te pakken. Voor de dagelijkse visuele inspectie zijn de piw'ers verantwoordelijk; dat geldt ook voor de steekproefsgewijze uitvoeriger inspecties. Per afdeling worden systematisch per week 7 à 8 cellen grondig gecontroleerd. Als een gedetineerden niet op de hoogte is van de inspectie wordt daarvan meestal wel melding gemaakt middels een briefje. Gedetineerden stellen dit op prijs. Ook zijn er, bijvoorbeeld bij het vermoeden van aanwezigheid van contrabande, speciale celinspecties waarbij alles in een cel wordt gecontroleerd. In dat geval ondersteunen beveiligingsmedewerkers de piw'ers bij de inspectie. Ook komt het wel voor dat drugshonden worden ingezet. Piw'ers inspecteren geregeld de collectieve ruimten op een afdeling maar ook hier geldt dat de krappe bezetting van invloed is op de kwaliteit van de inspecties. (Zie ook hst. 7).

De persoonsverwisseling

Op 25 december 2009 vond in PI Alphen tijdens het relatiebezoek een persoonsverwisseling plaats. Na afloop van het bezoek werd een familielid van een gedetineerde ingesloten terwijl de gedetineerde zelf met het andere relatiebezoek mee naar buiten liep. PI Alphen heeft onmiddellijk na het incident een uitgebreide analyse gemaakt van het handelen en nalaten van de betrokken personeelsleden; direct na het incident is ook door een veiligheidsfunctionaris van DJI onderzoek gedaan.

Samengevat komt het er op neer dat de hoofdoorzaak van deze ontvluchting te wijten is aan falend menselijk handelen in samenhang met het op dat moment niet goed functioneren van het biometriesysteem. Gemakzucht, onachtzaamheid en technisch falen liggen ten grondslag aan het incident. Door de directie is met name gereageerd naar de rechtstreeks betrokken medewerkers omdat uit een analyse bleek dat de procedures en voorzieningen rond het relatiebezoek op zichzelf voldeden.

Uiteraard had het incident veel impact en was het een vertrekpunt om wederom te constateren dat het voor medewerkers noodzakelijk is om, ook op hoogtijdagen zoals eerste Kerstdag, penitentiair scherp te zijn.

De ISt is van mening dat het incident niet voortkomt uit structurele misstanden in het beveiligingsbeleid van PI Alphen.

Als zodanig wordt het incident beperkt meegewogen bij de beoordeling van het criterium.

Beveiliging*Beleid**Uitvoering**Borging***Oordeel**

Het beleid voldoet. PI Alphen beschikt over een heldere set afgestemde dienstinstructies die in de praktijk toepassing vinden.

De uitvoering voldoet overwegend. Door een krappe personele bezetting kunnen aan veiligheid gerelateerde processen, zoals celinspecties, niet altijd meer volledig worden uitgevoerd en door uitval van werkoverleg is er minder aandacht voor casuïstiek ter bespreking van penitentiaire scherppte.

De borging voldoet; de PI geeft er blijk van stelselmatig aandacht te besteden aan de kwaliteit van veiligheidsvoorzieningen en -toezicht.

Aanbeveling

- Breng zo spoedig mogelijk de personele sterkte op orde opdat weer volledig invulling wordt gegeven aan activiteiten die gekoppeld zijn aan penitentiaire scherppte en het structurele overleg daarover.

5.2 Toekenning verlof

 criterium

Internationale regelgeving bepaalt dat (veroordeelde) gedetineerden in de gelegenheid moeten zijn om, op basis van een verlofsysteem, met verlof te kunnen gaan. In het Nederlandse bestel is dit systeem uitgewerkt in de ministeriële regeling voor het tijdelijk verlaten van de inrichting waarin, naast het begeleide verlof, drie vormen van onbegeleid verlof zijn uitgewerkt: het algemeen verlof dat in het laatste jaar van de gevangenisstraf de mogelijkheid biedt om de inrichting voor maximaal 60 uur te verlaten; het regimegebonden verlof dat met name is gekoppeld aan de regimes van beperkt en zeer beperkt beveiligde inrichtingen en het incidentele verlof dat in bijzondere gevallen aan een gedetineerde kan worden toegekend.

Bevindingen

Het initiatief voor een verlofaanvraag ligt meestal bij de gedetineerden. Aan de hand van een checklist en op basis van het handboek selectie- en detentiebegeleiding van DJI behandelt het bsd vervolgens de aanvraag. Beslissingen rond de verloftoekenning passeren altijd het MDO.

Ten behoeve van het detentieberaad dienen de piw'ers te rapporteren over te bespreken gedetineerden; zowel in het kader van een verlofaanvraag als vanwege een selectie. Zij menen dat het oogmerk van hun bijdrage niet altijd zichtbaar is in de besluitvorming.

De Ist woonde een detentieberaad bij van een kleinere afdeling met accent op zorg. De deelname was multidisciplinair en er was sprake van een open, betrokken en constructieve bespreking van individuele casuïstiek. Via de

beamer werd gebruik gemaakt van dagrapportages in Tulp. Het Tulp-systeem bleek daarbij niet altijd snel te functioneren hetgeen de voortgang van het overleg wat frustreerde.

Verblijfsafdelingen en bsd registreren het toegekende verlov en de afloop daarvan.

De introductie van de uitgangspunten van MGW leiden tot de aanpassing van het toekenningsproces en overlegstructuren. Dit proces is momenteel gaande.

Oordeel

Beleid, uitvoering en borging voldoen.

Toekenning verlov

Beleid

Uitvoering

Borging

5.3 Voorwaardelijke invrijheidstelling

criterium

Op 1 juli 2008 is de Wet voorwaardelijke invrijheidstelling van kracht geworden. De voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) houdt in dat een gedetineerde na zijn invrijheidstelling een proeftijd heeft waarin hij zich moet houden aan bepaalde voorwaarden. Houdt hij zich niet aan de voorwaarden dan kan de v.i. worden herroepen. Naast het opleggen van voorwaarden is het ook mogelijk om tijdens de detentie de v.i. uit te stellen of geheel achterwege te laten. In zo'n geval vordert het OM het uitstel of het achterwege laten van de v.i. bij de rechter die over de vordering beslist. Bij dit besluit wordt het gedrag van de gedetineerde in detentie meegewogen: als iemand zich ernstig misdraagt in de p.i., dan kan de invrijheidstelling worden uitgesteld. Het oogmerk van v.i. is een bijdrage leveren aan het verminderen van de recidive en daarmee aan het vergroten van de veiligheid in de samenleving.

Voor DJI is de belangrijkste taak het uitbrengen van advies aan het OM over het opleggen van de bijzondere voorwaarden en eventueel over uitstel of achterwege laten van de v.i. Ook heeft DJI een taak in het signaleren van de datum waarop een gedetineerde in aanmerking komt voor v.i. De IST beoordeelt de toepassing van de v.i.-regelgeving door de p.i.

Bevindingen

PI Alphen heeft nog weinig te maken gehad met advisering over de toekenning van v.i.. Het aantal adviezen neemt de laatste tijd wel toe nu de

gewijzigde v.i. regeling twee jaar van kracht is. De selectiefunctionaris verzoekt de PI om te adviseren bij de toekenning van v.i. met het oog op de algemene en eventuele bijzondere voorwaarden. Het bsd betreft via de TR-functionaris daarbij ook het advies van de reclassering. Qua proces verloopt de advisering via besluitvorming in het detentieberaad.

Oordeel

Vanwege de nog geringe ervaring met de rol in het toekenningsproces beoordeelt de ISt dit criterium niet.²⁶

5.4 Conclusie

Op grond van de geconstateerde procedures, toepassing en evaluaties daarvan had de in dit hoofdstuk beschreven ontvluchting door middel van persoonsverwisseling feitelijk niet kunnen plaatsvinden. Het incident toont echter maar weer eens aan dat penitentiair werk vooral mensenwerk is. Dankzij het incident staat een en ander binnen PI Alphen weer op scherp.

---

²⁶ NB De ISt voert momenteel een themaonderzoek uit naar de toepassing van V.I.

6

Maatschappelijke reïntegratie

Dit hoofdstuk gaat aan de hand van een tweetal criteria uit het toetsingskader in op de vraag hoe het gesteld is met de maatschappelijke reïntegratie-activiteiten in PI Alphen. Elke paragraaf opent met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie in welke mate de p.i. de gedetineerden voorbereidt op hun terugkeer in de vrije samenleving en in welke mate zij inspanning levert om het risico van recidive te verminderen.

6.1 Voorbereiding nazorg

Criterion

Artikel 107 lid 4 van de European prison rules wijst op het belang van nauwe samenwerking met instanties in de vrije samenleving om gedetineerden voor te bereiden op hun terugkeer. Om hieraan vorm te geven is enige jaren geleden in het Nederlandse gevangeniswezen de functie van medewerker maatschappelijke dienstverlening (mmd'er) geïntroduceerd. De mmd'er moet een coördinerende brugfunctie vervullen tussen de ingesloten gedetineerde en maatschappelijke instanties waar de gedetineerde, na afloop van zijn detentie, veelal van afhankelijk is. Op grond van hun functiebeschrijving dienen de mmd'ers gedetineerden bij binnenkomst in een inrichting binnen tien dagen te screenen op vier aandachtsgebieden: identiteitsbewijs, inkomen, onderdak en zorg. Daarnaast dienen zij gemeenten te informeren over en te betrekken bij het oplossen van eventuele knelpunten op genoemde gebieden. Een en ander is uitgewerkt in de instructie 'Werkprocessen mmd' van de DJI.

Bevindingen

Uitgangspunt van PI Alphen is om iedere gedetineerde binnen tien dagen te screenen. Op een enkele uitzondering na lukt dat. Gemeenten worden meestal ook acht weken voor invrijheidsstelling geïnformeerd over de terugkeer of komst van de (dan: ex-) gedetineerde. PI Alphen scoort met de nazorg-screening bovengemiddeld ten opzichte van de landelijke cijfers (93 % in 2009). Met de komst van meer veiligheidshuizen in de regio lukt het steeds beter om geïntegreerde afspraken te maken met relevante instanties die betrokken zijn bij nazorg na detentie.

De mmd'ers hanteren de landelijk voorgeschreven werkwijze. De wijze van aanpak is echter ook afhankelijk van de casuïstiek en de werkwijze van externe instanties. Mmd'ers vinden dat voor de verdere ontwikkeling van hun functie in relatie tot externe instanties meer tijd nodig is. Zij staan regelmatig stil bij hun werkwijze en bespreken dit ook met andere functio-

narissen in de PI. Met de komst van een nieuwe leidinggevende is de integratie van de verschillende functies verbeterd evenals de kwaliteit van de dienstverlening.

Nazorg

Beleid

Uitvoering

Borging

Oordeel

PI Alphen besteedt voldoende aandacht aan screening. Uitgangspunt is daarbij de landelijke werkwijze. Om die reden voldoet het beleid. Uitvoering en borging voldoen overwegend. PI Alphen scoort bovengemiddeld met het aantal screenings, staat regelmatig stil bij de werkwijze van de mmd'ers en tracht deze te verbeteren. De screening ten behoeve van nazorg is echter nog geen onderdeel van een integraal screeningsproces. (Zie ook par. 3.1).

Aanbeveling

- Overweeg om het interne werkproces mmd, in samenhang met de andere relevante functiegroepen, op hoofdlijnen vast te leggen.

6.2 Reïntegratietrajecten

criterium

Artikel 2, lid 2 van de Penitentiaire beginselenwet formuleert de reïntegratiedoelstelling van het Nederlandse gevangeniswezen: de tenuitvoerlegging van de straf dient zo veel mogelijk dienstbaar te worden gemaakt aan de terugkeer in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren gebeuren. In het huidige beleid ligt het accent op een methodiek om gedetineerden die daartoe gemotiveerd of te motiveren zijn, aan trainingen te onderwerpen die hun vaardigheden vergroten. Vervolgens is het beleid erop gericht zowel in de inrichting als bij relevante instanties aansluiting te bewerkstelligen met maatschappelijke vervolgoorzieningen.

Bevindingen

TR

Aan PI Alphen zijn vier trajectbegeleiders verbonden. Zij hanteren het draaiboek TR bij het organiseren van reïntegratietrajecten. Op aanwijzing van het coördinatiebureau terugdringen recidive (CBTR) zouden alle gedetineerden met een veroordeling in eerste aanleg benaderd moeten worden voor een screening op deelname aan TR. Hiervoor heeft PI Alphen onvoldoende capaciteit. Om die reden worden gedetineerden met een strafrestant korter dan vier maanden én reclasseringstoezicht niet als doelgroep voor deelname aan TR beschouwd.

Mede hierdoor zijn er nagenoeg geen achterstanden in het opstellen van reïntegratieplannen. De trajectbegeleiders richten zich hoofdzakelijk op de

populatie in de gevangenis, waar overigens relatief veel meerjarig gestraften verblijven.

Een reïntegratieplan is dan vaak nog niet aan de orde. Een voorgenomen TR-traject wordt besproken in het MDO.

Afhankelijk van een instemmingsverklaring van de gedetineerde zélf om te willen deelnemen aan een TR-traject, is er ook aandacht voor de populatie van het hvb.

In PI Alphen vinden geen trainingen in het kader van een TR-traject plaats. TR-medewerkers staan regelmatig stil bij de effectiviteit van hun werkwijze.

Onderwijs

PI Alphen beschikt over 1,4 fte leerkracht en een onderwijsaanbod voor zowel de gevangenis als het hvb. De gedetineerden van het hvb zeggen dat zij onderwijs kunnen volgen tijdens de recreatie-uren en dus een keuze moeten maken tussen onderwijs of recreatie. Zij geven dan voorkeur aan recreatie omdat zij dan gelegenheid hebben om zelf eten te bereiden. Het onderwijsaanbod bestaat ondermeer uit wat vreemde talen, zoals Spaans en Engels, sociale hygiëne, veiligheidscertificaat aannemers (VCA), Nederlandse taal. In sommige vakken kan examen worden afgelegd. In het verleden konden er ook certificaten op het metaalbedrijf van de arbeid worden behaald; uit die periode rest het bij de toegang tot de werkzaal geplaatste bord: 'erkend leerbedrijf'.

In het kader van een TR-traject vinden geen specifieke onderwijsactiviteiten plaats.

Oordeel

Trajectbegeleiders hanteren het draaiboek TR als uitgangspunt maar er is geen sprake van lokaal beleid dat onderwijs en trajecten integreert; derhalve voldoet het beleid overwegend. Omdat de uitvoering niet de volledige doelgroep dekt voldoet deze eveneens overwegend. De IST heeft echter wel begrip voor de keuze die men maakt. De borging voldoet eveneens overwegend. Er wordt stilgestaan bij de werkwijze TR maar bij deze evaluaties zou de PI in brede zin meer betrokken kunnen zijn.

Reïntegratie

Beleid

Uitvoering

Borging

6.3 Conclusie

PI Alphen kent een actieve gerichtheid op de maatschappelijke toeleiding van gedetineerden en staat stil bij de verdere ontwikkeling daarvan. Er zou echter meer aandacht kunnen zijn voor een ontwikkeling die is gericht op integratie van TR-trajecten met het onderwijs alsook een bredere inbedding van TR binnen de organisatie.

7

Organisatieaspecten

Van de organisatieaspecten beziet de ISt die aspecten die direct invloed hebben op de kwaliteit van het primaire detentieproces. Dit hoofdstuk gaat in op drie organisatieaspecten. Ook in dit hoofdstuk opent elke paragraaf met een standaardtekst die kort de maatstaf beschrijft die de Inspectie hanteert. Daarna volgen haar bevindingen, oordeel en eventuele verbetervoorstellen in de vorm van aanbevelingen. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over de drie organisatieaspecten personeelsmanagement, communicatie en integriteit.

7.1 Personeelsmanagement

Criterium

(Internationale) regelgeving stelt eisen aan het management en personeel van inrichtingen. Zo moet het personeel doordrongen zijn van de doelstelling van het gevangeniswezen en dient het management leiding te geven aan de processen die leiden tot het behalen van die doelstellingen. Ook moet inrichtingspersoneel zorgvuldig worden geselecteerd met nadruk op integriteit, menselijkheid, professionaliteit en geschiktheid voor het complexe werk. Verder moeten vaardigheden die relevant zijn voor het werk kunnen worden onderhouden en verbeterd door aanvullende opleidingen.²⁷

De sectordirectie gevangeniswezen volgt per inrichting de gang van zaken door middel van de jaarlijkse opgave van prestatie-indicatoren die onderdeel uitmaakt van de planning-en-controlcyclus. Prestatie-indicatoren zijn ondermeer de veiligheid en het welbevinden van het personeel, het arbeidsverzuim, de mate waarin functioneringsgesprekken worden gevoerd en een Checklist borging competentie management. Ook kijkt de ISt naar de verzuimcijfers en de mate van (externe) mobiliteit waarvoor een streefpercentage van 5 procent wordt gehanteerd.

Bevindingen

Het belangrijkste knelpunt voor PI Alphen de afgelopen tijd is het op peil houden van de personeelssterkte van met name executieve functies. Vanwege een landelijke personeelsstop kostte het veel moeite om de continuïteit van de personeelsinzet te borgen. Met 'kunst en vliegwerk' lukt dit, mee dankzij een flexibele instelling van de betrokken medewerkers. Vlak voor de inspectie kreeg de PI instemming om de sterkte beter op orde te brengen.

Daarnaast staat de PI aan de vooravond van de doorvoering van een nieuwe organisatiestructuur die is gestoeld op de uitgangspunten van het MGW-

²⁷ Bron: European prison rules hoofdstuk V, standard minimum rules artikel 47 en verder.

beleid dat momenteel landelijk geïmplementeerd wordt. De nieuwe structuur zal zorgen voor de nodige mutaties in het personeelsbestand. Tot nu toe zijn in PI Alphen de piw-teams behoorlijk vast van samenstelling; er zijn weinig mutaties. De directie wil dit binnenkort gaan veranderen en een betere 'match' maken tussen individuele competenties en regime. Daartoe is beleid geformuleerd dat via de ondernemingsraad is vastgesteld. Afdelingshoofden verzetten zich tegen de uitvoering van dit voornemen, ondermeer omdat zij vinden dat de huidige krappe bezetting onvoldoende stabiliteit geeft om ervaren medewerkers binnen de organisatie van plek te laten wisselen. Zij menen dat de directie onvoldoende 'oor' heeft voor hun standpunt.

PI Alphen kent een gering verloop; veel van de medewerkers zijn vanaf de start bij de PI betrokken. De PI werkt met competentieprofielen die het uitgangspunt vormen voor de jaarlijkse functioneringsgesprekken. De PI faciliteert medewerkers als zij aanvullende opleidingen willen volgen maar het accent ligt daarbij vooral op functiescholing. Opleidingen met het oog op persoonlijke ontwikkeling zijn ook mogelijk maar gezien de budgettaire krapte zijn de mogelijkheden daartoe beperkt.

Het verzuimpercentage bedroeg in 2009 rond de 6,5 %. Een exact cijfer is niet te geven omdat het shared service center (SSC) van DJI de gegevensverzameling onvoldoende op orde had. De directie vindt het verzuim in PI Alphen beheersbaar.

Oordeel

Binnen PI Alphen is er aandacht voor personeelsontwikkeling en -beheer. Bij de vormgeving daarvan is er een grote mate van afhankelijkheid van systemen, procedures en ontwikkelingen vanuit de DJI-organisatie. Mede hierdoor is het oordeel dat het criterium personeelsmanagement niet volledig maar overwegend voldoet.

Personeel

Beleid

Uitvoering

Borging

7.2 Communicatie

Criterium

De European prison rules refereren in artikel 87 lid 1 aan de beschikbaarheid van een optimale communicatiestructuur binnen de inrichting. Naast een beoordeling hiervan is de Ist van mening dat een inrichting voor relevante maatschappelijke partners een actief PR-beleid dient te voeren.

Bevindingen

PI Alphen beschikt over een (concept) communicatiestructuur die met de doorvoering van de nieuwe structuur definitief wordt. Het interne overleg is

grotendeels al gestoeld op de nieuwe structuur. De directie geeft aan dat met name het middenkader een meer autonome rol binnen het overleg van de organisatie moet ontwikkelen waarbij het, binnen de daarvoor gegeven kaders, een meer zelfstandige managementrol vervult. De focus van de middenkaderleden ligt momenteel nog teveel op het fungeren van 67 doorgeefluik van door de directie genomen besluiten. In de opvatting van de directie zouden dit, binnen de gegeven ruimte, meer authentieke, zelfstandige besluiten moeten worden die aansluiten bij het deel van de organisatie waarvoor men verantwoordelijk is.

Het gestructureerd overleg van ondersteunende functionarissen vindt geregeld plaats. De zorgstaf medewerkers overleggen vrijwel wekelijks met elkaar en met afdelingen over gedetineerden maar vinden dat zij onvoldoende betrokken zijn bij de ontwikkeling van beleid dat betrekking heeft op de zorg aan gedetineerden.

Door de eerder genoemde personele krapte is er al geruime tijd geen gestructureerd werkoverleg meer geweest voor de executieve functies. Executieve medewerkers vinden ook dat zij hun leidinggevendende te weinig op de werkvloer zien om genomen besluiten toe te lichten. Kennisneming van besluitvorming vindt in hun ogen vooral plaats via mail. Andere functiegroepen bevestigen dit beeld niet en zijn juist tevreden over de informatievoorziening binnen de organisatie. De directie benadrukt dat medewerkers vooral ook de mogelijkheid hebben om informatie te 67 halen. Deze hoeft immers niet altijd in persoon te worden aangereikt. Dat laatste gebeurt overigens bij belangrijke voorgenomen besluitvorming, zoals de procedure voortkomend uit de wijziging van de organisatiestructuur, wel. Iedere medewerker ontvangt dan een persoonlijke brief op het huisadres.

De directie geeft aan dat een communicatiemedewerker is gevraagd om de kwaliteit van de informatieoverdracht eens onder de loep te nemen. Ook overweegt zij om een klankbordgroep in te stellen die de communicatie binnen de PI monitort.

Oordeel

Het beleid voldoet overwegend; de PI beschikt over een vastgelegde (concept) communicatiestructuur. De uitvoering voldoet overwegend. Niet executieve medewerkers zijn in het algemeen tevreden over de informatievoorziening maar de executieve functionarissen vinden zich onvoldoende geïnformeerd en hun werkoverleg heeft al geruime tijd niet plaatsgevonden. Daar staat tegenover dat er naar het oordeel van de IST wel voldoende mogelijkheden zijn om geïnformeerd te worden. Vanwege het voornemen om de informatievoorziening in de PI te evalueren voldoet de borging overwegend.

Communicatie

Beleid

Uitvoering

Borging

7.3 Integriteit

criterium

Behalve het gegeven dat artikel 77 van de European prison rules het belang van integriteit benoemt, is er geen sprake van algemeen geldende regelgeving voor integriteit. Wel is integriteit een regelmatig terugkerend speerpunt in de planning-en-controlcyclus van de sector Gevangeniswezen. De ISt verwacht integer handelen van idere medewerker die betrokken is bij de vormgeving van detentie in het belang van de medewerkers zelf, de gedetineerden en de organisatie.

Bevindingen

PI Alphen beschikt over integriteitsbeleid en een gedragscode. Het beleid is gebaseerd op het beleid dat tamelijk recent werd vastgesteld voor de PI Midden-Holland, waar de vestiging Alphen eerder deel van uitmaakte. Onderdeel van dit beleid is de beschikbaarheid van een commissie integriteit en seksuele intimidatie.

Het beleid en de code zijn bekend onder medewerkers. Het afgelopen jaar is het aantal integriteitsmeldingen toegenomen en als gevolg daarvan is of wordt het dienstverband met een aantal medewerkers beëindigd. Als de casuïstiek dit toestaat wordt de organisatie daarover geïnformeerd.

Oordeel

Het beleid voldoet maar dient nog wel te worden toegespitst op de vestiging. De uitvoering voldoet; het beleid is bekend en wordt toegepast.

De borging voldoet, op dezelfde grond als onder beleid, overwegend omdat het beleid nog niet is aangepast aan de vestigingsstructuur.

Integriteit

Beleid

Uitvoering

Borging

7.4 Conclusie

PI Alphen hanteert het binnen DJI toegepaste instrumentarium om het organisatiemanagement vorm te geven. De afhankelijkheid van besluitvorming door DJI is daarbij momenteel tamelijk groot. Tegen de achtergrond van die afhankelijkheid van mogelijkheden en middelen voldoet het organisatiemanagement van PI Alphen overwegend tot voldoende.

8

Slotbeschouwing

Ondanks de doorvoering van een flink aantal wijzigingen in structuur en beleid als gevolg van respectievelijk de introductie van de vestigingsstructuur en de implementatie van de uitgangspunten van Modernisering Gevangeniswezen, slaagt PI Alphen er in om detentie, veiligheid en (zicht op) maatschappelijke integratie op een actieve en verantwoorde wijze aan te bieden.

Een belangrijke factor hierbij is de loyaliteit van alle medewerkers naar de organisatie die ook tot uitdrukking komt in de betrokken houding die zij tot gedetineerden hebben.

De ISt nam waar dat deze (grond)houding voornamelijk is gebaseerd op het nastreven van een open, respectvolle relatie tot elkaar.

Helaas zijn daar kort voor de inspectie wat dissonanten op van invloed doordat aanpassingen (of zo men wil: beperkingen) zijn doorgevoerd op de voor gedetineerden essentiële terreinen van bezoek, voeding en winkel.

De ISt mist in dit proces nu en dan enige nuancering van de zijde van de PI. De tamelijk felle reactie van zowel gedetineerden als medewerkers op de doorgevoerde wijzigingen hebben de directie doen beseffen dat niet alle veranderingen die DJI uit oogpunt van harmonisatie van detentiebeleid doorvoert zonder slag of stoot geaccepteerd worden.

De ISt vindt het om die reden van belang dat de directie van PI Alphen in het vervolg meer zorgvuldigheid aan de dag legt bij met name de communicatie over de implementatie van nieuw beleid.

Zo n aanpak zou ook beter aansluiten bij de gewenste organisatieontwikkeling die zij voorstaat met PI Alphen: van een beheersgerichte organisatie naar (uiteindelijk) een procesgerichte organisatie met veel autonome verantwoordelijkheid voor de daarbij betrokken functionarissen.

Dit impliceert een aanzienlijke cultuuromslag die niet van het ene op het andere moment te realiseren is.

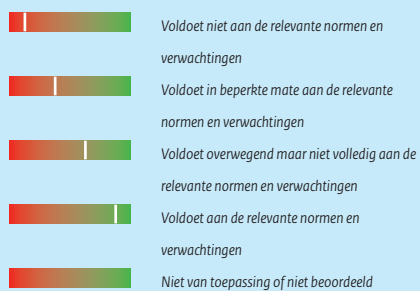
De ISt acht in PI Alphen de basisvoorwaarden aanwezig om deze omslag de komende tijd te kunnen maken. Met het waargenomen initiatief, aandacht voor zorgvuldigheid en vertrouwen in de kwaliteit van de medewerkers en organisatie, zal dat zeker kunnen lukken.

Bijlage 1

Oordeel

Legenda oordeel

	Beleid	Uitvoering	Borging
Rechtspositie gedetineerden			
<i>Insluiting</i>			
<i>Introductie</i>			
<i>Activiteiten</i>			
<i>Accommodatie</i>			
<i>Voeding</i>			
<i>Contact</i>			
<i>Toegangzorg</i>			
<i>Discipline</i>			
<i>Beklag</i>			
Omgang met gedetineerden			
<i>Screening</i>			
<i>Bejegening</i>			
<i>Rapportage</i>			
Interne veiligheid			
<i>Calamiteiten</i>			
<i>Agressiebeheersing</i>			
<i>Drugsontmoediging</i>			
Maatschappijbeveiliging			
<i>Beveiliging</i>			
<i>Toekenning verlof</i>			
<i>VI</i>			
Maatschappelijke reïntegratie			
<i>Nazorg</i>			
<i>Reïntegratie</i>			
Organisatieaspecten			
<i>Personeel</i>			
<i>Communicatie</i>			
<i>Integriteit</i>			

Bijlage 2

Aanbevelingen

De ISt beveelt de PI het volgende aan:

- Pleeg inspanningen om het arbeidsaanbod te vergroten en de oorzaak van uitval van activiteiten beter te communiceren.
- Communiceer en realiseer substantiële wijzigingen in het voor gedetineerden zo belangrijke segment van voeding en winkel op zorgvuldige wijze en overweeg daarbij het toepassen van een overgangstermijn.
- Heroverweeg de beperking van faciliteiten bij het bezoek en betrek daarbij de mogelijkheid tot een beter toezicht op het bezoek, bijvoorbeeld door de plaatsing van dynamische camera's.
- Bezie in hoeverre de screening op meer geïntegreerde wijze tot stand kan komen.
- Leg voor alle bij de bejegening van gedetineerden betrokken functionarissen vast waarover en wanneer er gerapporteerd moet worden.
- Draag zorg voor zodanige gedragsrapportages dat er altijd een volledig en actueel beeld over de gedetineerde en zijn verblijf beschikbaar is.
- Bewerkstellig een betere geoefendheid van functionarissen door met regelmaat PPO instructie aan te bieden.
- Breng zo spoedig mogelijk de personele sterkte op orde opdat weer volledig invulling wordt gegeven aan activiteiten die gekoppeld zijn aan penitentiaire scherpste en het structurele overleg daarover.
- Overweeg om het interne werkproces mmd, in samenhang met de andere relevante functiegroepen, op hoofdlijnen vast te leggen.

Bijlage 3

Afkortingen

bad	binnenkomst afdeling delinquenten
BHV	bedrijfshulpverlening
bewa	complexbeveiliger
bsd	bureau selectie- en detentiebegeleiding
bva	bevolkingsadministratie
BZA	bijzondere zorg afdeling
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
EPR	European prison rules
ESA	externe security audit
ESF	Europees sociaal fonds
EZV	Extra zorgvoorziening
hvb	huis van bewaring
IBT	Intern bijstands team
ISt	Inspectie voor de Sanctietoepassing
md	medische dienst
mmd er	medewerker maatschappelijke dienstverlening
MDO	multidisciplinair overleg
mpc	meerpersoonsceelgebruik
OR	ondernemingsraad
Pbw	penitentiare beginselenwet
pi	penitentiare inrichting
piw er	penitentiair inrichtingswerker
PMO	psycho medisch overleg
PPO	praktisch penitentiair optreden
Pva	plan van aanpak
pve	programma van eisen
pzi	personen zoekinstallatie (ook: alarmmelder)
RI&E	risico inventarisatie en -evaluatie
RSJ	Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming
TR	terugdringen recidive
Tulp	Softwaresysteem om gedetineerden in te schrijven en te volgen
VCA	veiligheidscertificaat aannemers
vi	voorwaardelijke invrijheidstelling

Bijlage 4

Bronnen

Calamiteitenplannen
Capaciteitsoverzicht
Dagprogramma s
Dienstinstructies
Formatie- bezettingsoverzicht
Gedetineerdensurvey 2007
Huisregels
Jaarplan 2010
Jaarverslag 2009
Jaarverslag commissie van toezicht
Meldingen bijzondere voorvallen
Overzicht urinecontroles
Onderzoeksverslagen persoonsverwisseling
Resultaten audit bva
Resultaten FIT KIT
Sanctiebeleid PI
Verslag externe security audit
Verslagen detentieberaad
Verslagen teamoverleg piw ers
Vier-maandsrapportage

Bijlage 5

Inspectieprogramma

Dag 1, dinsdag 6 juli

Parallel programma		
9.00-9.30 uur	Aankomst Kennismaking met contactpersoon, installatie van werkkamer, introductie bij het MT, korte toelichting van het programma en de werkwijze	
9.30-11.30 uur	Rondgang door en schouw van de inrichting o.l.v. leidinggevende beveiliging	
11.30-12.30 uur	Interview directie Gesprek met directieleden aan de hand van documentatie en actuele ontwikkelingen	
12.30-13.00 uur	Lunch in werkkamer	
13.00-14.30 uur	Interview gedetineerden - minimaal 4 en maximaal 6 - afkomstig van verschillende afdelingen (hvb en gevangenis) - bij voorkeur met daarbij een vertegenwoordiger van de Gedeco	Werkwijze bezoek en luchten 1 inspecteur beschouwt de activitei- ten luchten en bezoek en vult een checklist in
15.00-16.00 uur	Interview medewerkers afdeling Gedetineerdzaken: hoofd gedetineerdzaken en medewerkers bsd	Werkwijze BAD en bva 1 inspecteur bezoekt het BAD en de Bevolkingsadministratie en vult een checklist in. Daarbij
16.00-17.00 uur	Interview medewerkers afdeling Gedetineerdzaken: medewerkers MMD & TR	gesprek met aanwezige medewerkers en inzage in dossiers bva

Dag 2, woensdag 7 juli

9.15-10.30 uur	Interview executieve medewer- kers (maximaal 7 vertegenwoor- digers van verschillende afdelingen uit de functiegroepen beveiliging en piw, indien mogelijk inclusief een vertegenwoordiger van de medezeggenschap)	Interview hoofd facilitaire zaken Interview van 1 inspecteur met het hoofd facilitaire zaken aan de hand van checklist (duur ± 30 à 45 min.) Werkwijze BOS 1 inspecteur bezoekt bibliotheek en sportfaciliteit en vult een checklist in.
10.45-12.00 uur	Interview hoofd beveiliging en teamleiders beveiliging, BHV-coördinator en preventie- mede-werker Check incidentregi- stratie veiligheid inclusief UC s en celinspecties	Bezoek woonafdelingen/bsd 1 inspecteur aanschouwt de reguliere gang van zaken op de afdelingen en bezoekt bsd om dossiers in te zien
12.00-13.00 uur	Lunch in werkkamer	Lunch

13.00-14.30 uur	Interview leidinggevenden woonafdelingen Gesprek met 4 afdelingshoofden	Werkwijze afdeling Arbeid1 inspecteur bezoekt afdeling arbeid en spreekt met leiding en werkmeesters aan de hand van checklist
15.00 16.15 uur	Interview zorgstaf Gesprek met hoofd medische dienst, (zo mogelijk) arts, verpleegkundige, psycholoog	Bijwonen teamoverleg/ MDO door 1 inspecteur NB. Afhankelijk van tijdstip TO/MDO kan geschoven worden met tijdstip bezoek Arbeid
16.30 -17.00 uur	Evaluatie dag 2	Evaluatie dag 2

Dag 3, woensdag 14 juli

09.00-10.00 uur	Interview gedetineerden (individueel) Inspecteurs bezoeken de woonafdelingen en spreken (willekeurig) individueel met gedetineerden op cel	
10.15-11.00 uur	Bezoek stiltecentrum inclusief Interview geestelijke verzorging Inspecteurs bezoeken het stiltecentrum en gaan in gesprek met geestelijk verzorgers	Inzage documentatie in werkruimte Ist 1 inspecteur checkt documentatie aan de hand van bevindingen inspectie
11.15-12.30 uur	Interview en aansluitend gezamenlijke lunch met een vertegenwoordiging uit de Commissie van Toezicht	
13.00-14.00	Vorbereiding terugkoppeling in werkruimte Ist	Oriëntatie restpunten
14.00-15.00 uur	Korte terugkoppeling bevindingen doorlichting	

Bijlage 6

Geografische ligging

Missie ISt

“De ISt ziet toe op de sanctietoepassing met het oog op zichtbare verbetering van de effectiviteit en kwaliteit van de sanctietoepassing.

De ISt adviseert de minister van Justitie ten behoeve van borging van behoorlijke sanctietoepassing.

De ISt is hierbij onafhankelijk in haar oordeel, transparant in haar werkwijze en professioneel in haar kennis, vaardigheid en houding.”

Dit is een uitgave van:
Inspectie voor de Sanctietoepassing
Kalvermarkt 53 | 2511 CB Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH Den Haag
www.ist.nl

Rijksoverheid | September 2010 | Publicatie-nr. J-4732